UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ”

Receptarea civilizației engleze de către românii din Transilvania până la Primul Război Mondial

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Sorin Mitu

Student-doctorand:
Bogdan Ștefănescu

CLUJ-NAPOCA
2026

CUPRINS

INTRODUCERE..... 5

PARTEA ÎNTÂI.

Imagologia: geneză, istoriografie românească și repere conceptual-metodologice

Capitolul 1. Geneza imagologiei și evoluția ei interdisciplinară

1.1. Știința imaginilor..... 13

1.2. Premisele istoriografice ale imagologiei..... 17

1.3. Geneza imagologiei în cadrul literaturii comparate..... 24

1.4. Deschiderea imagologiei spre filonul psihologic..... 29

1.5. Afirmarea imagologiei istorice..... 35

Capitolul 2. Istoriografia românească a imagologiei: etape, direcții și contribuții

2.1. Antecedentele imagologiei..... 38

2.2. Momentul Alexandru Duțu..... 42

2.3. Consolidarea imagologiei în spațiul românesc după 1990..... 45

2.3.1. Monografii aplicate privind imaginile etnice..... 45

2.3.2. Imagologia Occidentului și a Orientului..... 55

2.3.3. Reflecția teoretică și metodologică..... 59

2.3.4. Volume colective și rețele editoriale..... 61

Capitolul 3. Repere conceptuale și metodologice ale cercetării imagologice

3.1. Imaginea și conceptele înrudite în imagologie..... 65

3.2. Celălalt și formele reprezentării: autoimaginea, heteroimaginea și metaimaginea... 67

3.3. Imaginile naționale..... 74

3.4. Izvoarele cercetării imagologice..... 77

3.5. Metode și tehnici ale cercetării imagologice..... 79

3.6. Exigențe, limite și derapaje în cercetarea imagologică..... 84

3.7. Metodologia cercetării de față..... 91

PARTEA A DOUA.

Cadrul istoric al receptării Angliei

Capitolul 4. Anglia victoriană: repere istorice generale

4.1. Anglia victoriană..... 96

4.2. Monarhia britanică..... 98

4.3. Imperiul Britanic în tranziție..... 101

4.4. Transformările de pe scena politică a Angliei..... 105
4.5. Politica internă reformatoare a guvernărilor conservatoare și liberale..... 108
4.6. Problema irlandeză..... 113
4.7. Politica externă a Angliei..... 115
4.8. Concluzii..... 120
Capitolul 5. Românii din Transilvania în secolul al XIX-lea
5.1. Statutul politic și afirmarea națională..... 122
5.2. Dualismul austro-ungar și modernizarea politică a românilor..... 127
5.3. Modernizarea românilor: instituții culturale, educație și spațiul public românesc.... 133
5.4. Concluzii..... 140
Capitolul 6. Receptarea Angliei în cultura română
6.1. Anglia în orizontul european al secolului al XIX-lea..... 141
6.1.1. Geografia simbolică europeană..... 141
6.1.2. Anglia ca reper al Occidentului modern..... 143
6.1.3. Medierea imaginii Angliei..... 145
6.1.4. Jules Verne și imaginarul european..... 147
6.2. Contactul românilor cu Anglia..... 152
6.3. Ion Codru-Drăgușanu și experiența directă a Angliei..... 159
6.4. Concluzii..... 172
PARTEA A TREIA.
Imaginea Angliei în publicațiile românești din Transilvania
Capitolul 7. Publicațiile periodice românești
7.1. Gazeta de Transilvania..... 173
7.2. Foaie pentru minte, inimă și literatură..... 175
7.3. Telegraful Român..... 178
7.4. Transilvania..... 179
7.5. Tribuna..... 181
7.6. Foaia Poporului..... 183
7.7. Tribuna Poporului..... 185
7.8. Românul..... 187
7.9. Unirea..... 188
7.10. Familia..... 190
7.11. Amicul Familiei..... 193

7.12. Răvașul..... 195
7.13. Presa, publicul și circulația ideilor în Transilvania..... 198
7.14. Concluzii..... 205
Capitolul 8. Civilizație, cultură și modernitate
8.1. Prestigiul Angliei moderne: prosperitate materială, comerț și imperiu..... 207
8.2. Anglia tehnică și științifică..... 213
8.3. Anglia medicinei moderne..... 225
8.4. Literatura engleză și cultura scrisă..... 230
8.5. Darwin și darwinismul..... 236
8.6. Londra: metropola civilizației engleze..... 253
Capitolul 9. Reprezentări etnice
9.1. Portretul englezului: identitate și conduită morală..... 263
9.2. Englezul în anecdote, proverbe și curiozități gazetărești..... 271
9.3. Profilul englezoaicei: feminitate, statut și emancipare..... 280
Capitolul 10. Politică, liberalism și imperialism
10.1. Imaginea monarhiei și prestigiul coroanei..... 299
10.2. Anglia politică: instituții, partide și libertăți..... 302
10.3. Modelul liberal englez..... 311
10.4. Chestiunea irlandeză..... 317
10.5. Războiul cu burii și criza imaginii morale a Angliei..... 325
CONCLUZII..... 340
BIBLIOGRAFIE..... 347

Cuvinte-cheie: imagologie; civilizație engleză; imaginea Angliei; românii din Transilvania; presa românească transilvăneană; secolul al XIX-lea; Anglia victoriană; reprezentări naționale; identitate și alteritate; stereotipuri etnice; receptare culturală; circulația imaginilor; emanciparea femeilor; receptarea darwinismului; chestiunea irlandeză; Ion Codru-Drăgușanu; Jules Verne; William Gladstone; imperialism englez; războiul anglo-bur.

Anglia a ocupat, în imaginarul european al secolului al XIX-lea, o poziție privilegiată. Putere industrială, maritimă și colonială, spațiu al parlamentarismului și al libertăților politice, dar și societate traversată de tensiuni sociale și imperiale, ea a devenit unul dintre reperele prin care celelalte popoare ale continentului și-au definit propriile aspirații, limite și proiecte de modernizare. Într-un secol al națiunilor moderne, în care acestea își construiau identitatea prin raportare la trecut, limbă, tradiții, instituții și modele externe, Anglia funcționa ca imagine a Occidentului activ, prosper și organizat, dar și ca termen de comparație prin care societățile aflate în căutarea propriei modernizări își puteau măsura distanțele, întârzierile și ambițiile proprii. Pentru românii din Transilvania, aflați într-un context politic dominat de problema națională și de raportarea constantă la modelele occidentale, Anglia a reprezentat un termen de comparație, un rezervor de exemple și, uneori, o oglindă indirectă a propriei condiții. În publicațiile periodice ale epocii, Anglia a intrat ca exemplu de forță economică, stabilitate instituțională, libertate politică și cultură scrisă, dar și ca spațiu în care modernitatea își arăta uneori contradicțiile. De aceea, interesul pentru Anglia nu poate fi desprins de propriile preocupări ale mediului românesc transilvănean, căci atunci când presa vorbea despre prestigiul politic și cultural al Angliei, ori despre moravurile englezilor, ea nu făcea o simplă descriere a unei lumi străine, ci oferea cititorilor repere prin care puteau fi înțelese, prin contrast, lipsurile, aspirațiile și revendicările propriei societăți. În acest sens, analiza receptării civilizației engleze presupune urmărirea felului în care aceste informații au fost selectate, interpretate și puse în circulație, deoarece discursul despre Anglia lua forma unui discurs indirect despre românii transilvăneni înșiși, despre aspirațiile lor de modernizare, libertate politică, progres și afirmare națională.

Preocuparea pentru felul în care românii au fost priviți de străini sau pentru modul în care ei înșiși s-au raportat la alte spații culturale a început cu mult înainte de folosirea explicită a termenului de imagologie. În istoriografia românească, lucrările lui Nicolae

Iorga[1], P. P. Panaitescu[2] sau Alexandru Ciorănescu[3] au valorificat mărturiile străine și relatările de călătorie mai ales ca izvoare pentru reconstituirea trecutului, deschizând un câmp de cercetare în care străinul devenea martor, observator și uneori interpret al realităților românești. Ulterior, contribuțiile lui Paul Cernovodeanu[4], Dan Berindei[5], Dan A. Lăzărescu[6] sau Alexandru Duțu[7] au deplasat treptat interesul dinspre simpla acumulare documentară spre analiza reprezentărilor, a mentalităților, a imaginarului și a imaginii Celuilalt. Mai apropiate de tema lucrării de față sunt cercetările care au urmărit explicit receptarea Angliei și a civilizației engleze în cultura română. Clara-Liliana Dragoș, în *Anglia – model în cultura română modernă (1800–1850)* (1996)[8], a pus în valoare rolul spațiului britanic ca model cultural și civilizațional în prima jumătate a secolului al XIX-lea, într-un moment în care interesul românilor pentru instituțiile, literatura și formele de organizare ale Angliei se intensifica. Dana Pantea, în *Imaginea Angliei și a englezului în cultura românească din secolul al XIX-lea* (2011)[9], a extins analiza la nivelul întregului secol și a oferit o perspectivă importantă asupra felului în care imaginea Angliei și a englezului s-a construit în raport cu transformările societății românești moderne. Totuși, în cazul acestor cercetări, accentul cade mai ales asupra spațiului românesc extracarpatic sau asupra culturii române în ansamblu, fără ca presa românească transilvăneană și publicul

[1] Nicolae Iorga, *Istoria românilor prin călători*, vol. I: *Până la jumătatea veacului al XVII-lea*, București, Editura Casei Școalelor, 1928; *idem*, *Istoria românilor prin călători*, vol. II: *De la jumătatea veacului al XVII-lea până la 1800*, București, Editura Casei Școalelor, 1928; *idem*, *Istoria românilor prin călători*, vol. III: *De la 1800 până la epoca Războiului Crimeii*, București, Editura Casei Școalelor, 1929; *idem*, *Istoria românilor prin călători*, vol. IV: *De la 1828–1877*, București, Editura Casei Școalelor, 1929.

[2] P. P. Panaitescu, *Călători poloni în țările române*, București, Editura Cultura Națională, 1930.

[3] Alexandru Ciorănescu, *La Roumanie vue par les étrangers*, București, Editura Luceafărul, 1944.

[4] Paul Cernovodeanu, *Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV–XVIII)*, București, Editura Academiei Române, 1973; *idem*, „Imaginea Angliei la călătorii români până la 1860 (I)", în *Revista de istorie*, vol. 38, nr. 5, 1985; *idem*, „Imaginea Angliei la călătorii români până la 1860 (II)", în *Revista de istorie*, vol. 38, nr. 7, 1985, pp. 671-683; *idem*, *Relațiile comerciale româno-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803–1878)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986.

[5] Dan Berindei, *Cultura națională română modernă*, București, Editura Eminescu, 1986, pp. 402-490.

[6] Dan A. Lăzărescu, *Imaginea României prin călători*, vol. I: *1716–1789*, București, Editura Sport-Turism, 1985; *idem*, *Imaginea României prin călători*, vol. II: *1789–1821*, București, Editura Sport-Turism, 1986; *idem*, *Imaginea României prin călători*, vol. III: *Imaginea poporului român în conștiința europeană: 1821*, Oradea, Editura Cogito, 1995.

[7] Alexandru Duțu, *Modele, imagini, privelişti: incursiuni în cultura europeană modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979; *idem*, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, București, Editura Univers, 1982; *idem*, *Călătorii, imagini, constante*, București, Editura Eminescu, 1985; *idem*, *Dimensiunea umană a istoriei. Direcții în istoria mentalităților*, București, Editura Meridiane, 1986.

[8] Clara-Liliana Dragoș, *Anglia – model în cultura română modernă (1800-1850)*, București, Editura Tehnică, 1996.

[9] Dana Pantea, *Imaginea Angliei și a englezului în cultura românească din secolul al XIX-lea*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011.

românesc din interiorul arcului carpatic să devină centrul principal al analizei. Pentru spațiul transilvănean, lucrarea Elenei-Andreea Trif-Boia, *Imaginea Celuilalt în cultura românească din Transilvania. Secolul al XIX-lea* (2012)[10], oferă unul dintre reperele cele mai apropiate de tema de față. Autoarea include în cercetare și reprezentările despre englezi, irlandezi și scoțieni, în cadrul mai larg al alterităților care au intrat în orizontul românilor transilvăneni. Tocmai amploarea acestei perspective face ca imaginea Angliei să fie tratată sintetic, ca parte a unei galerii mai largi de popoare și spații străine. Profilul englezului este schițat în linii generale, iar mecanismele prin care imaginile despre Anglia s-au format, au circulat și au fost adaptate în presa românească transilvăneană rămân mai puțin urmărite. Pornind de la aceste contribuții, cercetarea de față propune o reașezare a accentelor. În această lucrare, centrul de greutate este mutat asupra românilor transilvăneni ca mediu distinct de producere și circulație a imaginilor despre Anglia. Intervalul cercetat este extins până la Primul Război Mondial, ceea ce permite urmărirea pe termen lung a trecerii de la admirația pentru civilizația engleză, pentru instituțiile politice și pentru liberalismul britanic, la apariția unor rezerve și critici generate de chestiunea irlandeză sau de imperialismul britanic. În același timp, presa este așezată în centrul demersului, fiind valorificată ca spațiu principal de selecție, prelucrare și circulație a informațiilor despre Anglia, prin care reprezentările despre civilizația engleză ajungeau la un public tot mai larg, inclusiv în mediul rural.

Obiectivul general al lucrării constă în analizarea receptării civilizației engleze de către românii din Transilvania până la Primul Război Mondial, prin urmărirea imaginilor construite despre Anglia, a tonalității dominante a acestor reprezentări și a funcției pe care ele au avut-o în mediul care le-a produs. Cercetarea urmărește, în acest sens, reconstituirea profilului imagologic al spațiului britanic, observarea raportului dintre admirație, model, rezervă și critică, precum și explicarea modului în care imaginea Angliei a devenit un termen de comparație pentru propriile aspirații politice, culturale și naționale ale românilor transilvăneni. Din punct de vedere metodologic, lucrarea se înscrie în câmpul imagologiei, folosind concepte specifice disciplinei, iar analiza nu vizează realitatea engleză în sine, ci felul în care aceasta a fost percepută și transpusă în discursul românesc transilvănean. Baza documentară principală este presa periodică, fiind avute în vedere publicații precum *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, *Gazeta de Transilvania*, *Telegraful Român*, *Transilvania*,

[10] Elena-Andreea Trif-Boia, *Imaginea Celuilalt în cultura românească din Transilvania. Secolul al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2012.

Familia, Tribuna, Foaia Poporului, Tribuna Poporului, Unirea, Românul, Răvașul, Amicul Familiei și alte periodice ale spațiului intracarpatic în sens larg. Alături de articolele ample, au fost valorificate și texte mărunte, apărute în rubrici precum „Varietăți", „Diverse", „Din lume" sau „Cronică", deoarece tocmai aceste materiale scurte surprindeau adesea reflexele de comparație, stereotipizare și judecată morală. Presa a fost completată de memorialistica de călătorie, mai ales prin cazul lui Ion Codru-Drăgușanu[11], dar și prin însemnările lui George Ardelean[12] sau Teodor Bulc[13], precum și de câteva repere ale imaginarului european, între care opera lui Jules Verne[14] ocupă un loc semnificativ.

Prima parte a lucrării fixează cadrul teoretic și metodologic al cercetării, prin discutarea imagologiei ca domeniu consacrat analizei imaginilor despre Celălalt. Demersul urmărește geneza și evoluția acestei direcții de studiu, formată la intersecția mai multor discipline, de la literatura comparată la istorie, psihologie socială, istoria mentalităților și studiul imaginarului. În acest parcurs, au fost avuți în vedere autori și direcții de cercetare care au contribuit la definirea imaginii ca reprezentare culturală, la înțelegerea raportului dintre identitate și alteritate și la explicarea felului în care imaginile naționale se formează, circulă și capătă funcții diferite în mediile care le produc. Un loc important este acordat și dezvoltării imagologiei în spațiul românesc, de la preocupările pentru călători și mărturii despre români până la cercetările consacrate mentalităților și reprezentărilor etnice. Această trecere este relevantă, deoarece arată cum studiul imaginilor a depășit nivelul simplei valorificări documentare și a devenit un instrument de interpretare a raporturilor dintre comunități. În acest cadru sunt discutate concepte precum imagine, reprezentare, stereotip, clișeu, heteroimagine, autoimagine și metaimagine, necesare pentru a înțelege nu doar conținutul afirmațiilor despre Anglia, ci și funcția lor. Prin urmare, prima parte stabilește baza de lectură a întregii cercetări. Ea explică de ce imaginea Angliei trebuie privită ca rezultat al unui proces mai larg în care informațiile despre Anglia erau integrate în orizontul de așteptare al celor care le preluau. Pe această bază, analiza ulterioară urmărește mai clar

[11] Ion Codru-Drăgușanu, *Peregrinul transilvan (1835-1848)*, București, Editura Sport-Turism, 1980.
[12] George Ardelean, *Escursiunea mea la Londra. O Dominecă în Londra*, în „Gazeta Poporului", nr. 46, 17/ 29 noiembrie 1891, pp. 2-3; *idem, Escursiunea mea la Londra. Hyde-Park și Salvation army*, în „Gazeta Poporului", nr. 47, 26 noiembrie/ 6 decembrie 1891, pp. 2-3.
[13] Teodor Bulc, *Scrisoare din Londra*, în „Familia", nr. 31, 30 iulie/ 12 august 1900, pp. 364, 366.
[14] Jules Verne, *Ocolul pământului în optzeci de zile*, București, Editura Ion Creangă, 1971; *idem, Copiii căpitanului Grant*, vol. I, București, Editura Ion Creangă, 1981; *idem, Aventurile a trei ruși și trei englezi în Africa Australă,* București, ERC Press, 2010.

felul în care Anglia a devenit, în presa românească transilvăneană, model de civilizație, reper politic și, în anumite contexte, obiect al criticii.

Cea de-a doua parte a lucrării construiește cadrul istoric al receptării Angliei și pregătește analiza propriu-zisă. Ea pornește de la raportul dintre spațiul britanic, aflat în centrul modernității occidentale, și mediul românesc transilvănean, preocupat de afirmare națională, modernizare culturală și organizare politică. Conturarea acestui dublu fundal permite înțelegerea imaginii Angliei, a canalelor prin care ea putea circula și a orizontului cultural și politic din care românii transilvăneni o priveau, o interpretau și îi atribuiau semnificații. Primul capitol al acestei părți este consacrat Angliei victoriene și are în vedere principalele coordonate ale unei epoci asociate cu expansiunea, prestigiul și transformarea. Monarhia britanică, mai ales în timpul reginei Victoria, a fost un element de stabilitate simbolică, într-un stat în care puterea politică se articula tot mai clar în jurul Parlamentului, partidelor și responsabilității guvernamentale. În același timp, sunt avute în vedere industrializarea, dezvoltarea urbană, comerțul, forța maritimă și tranziția Imperiului Britanic spre forme tot mai ample de dominație colonială. Reformele promovate de guvernările liberale și conservatoare, chestiunea irlandeză și direcțiile politicii externe completează acest tablou, arătând că Anglia receptată în presa românească nu era o realitate simplă, ci un spațiu în care prestigiul civilizației moderne se împletea cu tensiuni politice, sociale și imperiale. Următorul capitol mută perspectiva asupra românilor din Transilvania. Statutul politic al românilor, afirmarea națională, transformările aduse de dualismul austro-ungar și formele de modernizare culturală conturează imaginea unei comunități aflate într-un proces intens de organizare și definire. Instituțiile culturale, școala, asociațiile, presa și spațiul public românesc au devenit instrumente prin care elita transilvăneană încerca să compenseze limitele politice și să susțină un proiect de afirmare colectivă. În acest context, modelele occidentale intrau într-un sistem de comparații utile, iar Anglia putea oferi exemple tocmai pentru că românii transilvăneni își formulau propriile revendicări într-un cadru care le restrângea posibilitățile de acțiune politică. Ultimul capitol al acestei părți urmărește căile prin care Anglia a intrat în cultura română. Spațiul britanic este plasat mai întâi în geografia simbolică a Europei secolului al XIX-lea, unde Occidentul ajunsese să fie asociat cu civilizația, libertatea, prosperitatea și progresul. Imaginea Angliei circula însă prin medieri succesive: prin presa europeană, prin traduceri, prin literatura de popularizare, dar și prin contactele directe. În această zonă se înscrie și cazul lui Jules Verne, relevant pentru felul în care literatura populară fixa și difuza un imaginar european larg răspândit despre civilizația engleză. Prin personaje precum Phileas Fogg, prin exploratori, savanți,

marinari sau administratori britanici, opera sa concentra trăsături recurente ale englezului modern: exactitate, stăpânire de sine, spirit practic, excentricitate, energie imperială și încredere în progres. În același cadru sunt discutate și formele de contact direct ale românilor cu Anglia. Cazul cel mai consistent rămâne Ion Codru-Drăgușanu, important atât prin faptul că a cunoscut direct Londra, cât și prin amploarea observațiilor sale despre civilizația engleză. În epistolele sale apar uimirea în fața metropolei, comparațiile cu alte spații europene, interesul pentru instituții culturale, ordine, confort, circulație urbană și viață cotidiană. Publicate ulterior în presă, aceste însemnări au contribuit la răspândirea unei imagini despre Anglia și despre englezi în cultura română.

Partea a treia deschide analiza propriu-zisă prin reconstituirea mediului publicistic în care imaginea Angliei a circulat. Primul capitol, cel consacrat publicațiilor periodice, arată varietatea canalelor prin care informațiile despre spațiul britanic ajungeau la cititorii români transilvăneni, de la ziare politice și culturale până la reviste literare, foi confesionale sau publicații cu adresare populară. Această diversitate este importantă pentru că presa nu reflecta uniform imaginea Angliei, ci o adapta în funcție de profilul publicației, de publicul vizat și de contextul în care apărea informația. Capitolul arată, de asemenea, că aceste publicații trebuie privite împreună, ca parte a unui spațiu public românesc aflat în formare. Gazetele și revistele preluau funcții multiple, legate de educarea cititorilor, cultivarea limbii și a literaturii, susținerea conștiinței naționale și formarea opiniei publice. Într-un mediu în care instituțiile românești erau limitate, iar accesul la carte și educație rămânea inegal, presa devenea unul dintre principalele mijloace prin care ideile, modelele și reprezentările puteau fi transmise către un public tot mai larg. În acest mod se explică și importanța ei pentru cercetarea de față, căci imaginea Angliei circula atât prin articole ample, cât și prin materiale scurte, știri, note și traduceri care contribuiau treptat la fixarea unor percepții în mentalitatea colectivă.

Analiza intră apoi în zona civilizației, culturii și modernității, unde imaginea Angliei se construiește mai întâi prin semnele vizibile ale puterii sale. De la articolul amplu al lui George Barițiu despre „Englitera”[15] și până la textele de la începutul secolului al XX-lea, spațiul britanic este asociat cu prosperitatea materială, comerțul mondial, forța maritimă și întinderea imperiului. Anglia apărea ca o civilizație activă, sigură de sine, capabilă să transforme munca, organizarea și inițiativa economică în prestigiu internațional. Această

[15] George Bariț, *Anglia. (Englitera. Statistică)*, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 24, 11 iunie 1839, pp. 189-192; nr. 25, 18 iunie 1839, pp. 196-199; nr. 26, 25 iunie 1839, pp. 202-205.

imagine se prelungea firesc spre domeniul tehnic și științific, acolo unde invențiile, căile ferate, inginerii, descoperirile și aplicațiile practice ale științei confirmau aceeași idee a unei societăți orientate spre progres. Aceeași logică a modernității apare și în textele despre medicina engleză, deoarece spitalele, medicii și preocupările pentru sănătate publică din Anglia ofereau presei românești exemple prin care putea vorbi despre igienă, prevenție, educație sanitară și responsabilitate socială. Alături de aceste teme, cultura scrisă întărea prestigiul Angliei printr-o genealogie literară recunoscută, de la Shakespeare, Milton și Byron până la Tennyson sau Dickens. Dacă tehnica și medicina arătau forța practică a civilizației engleze, literatura îi confirma autoritatea culturală și locul în patrimoniul intelectual european. Un punct mai tensionat al capitolului îl reprezintă receptarea lui Darwin și a darwinismului. Presa recunoștea autoritatea savantului englez și importanța numelui său în știința modernă, însă darwinismul era primit cu prudență, fiind discutat nu doar ca teorie științifică, ci și prin implicațiile sale religioase, morale și sociale. Tocmai aici se vede că admirația pentru Anglia nu funcționa mecanic. Savantul putea fi respectat, în timp ce ideile lui rămâneau discutate cu prudență sau chiar respinse. Capitolul se încheie prin imaginea Londrei, metropola în care toate aceste semne ale civilizației engleze păreau să se concentreze. Oraș al circulației, al instituțiilor, al bogăției, al tehnicii și al vieții moderne, Londra devenea una dintre cele mai puternice reprezentări ale Angliei, dar și un spațiu al contrastelor, unde măreția urbană lăsa să se vadă tensiunile sociale ale modernității.

Capitolul următor mută analiza de la imaginea civilizației engleze la reprezentările etnice propriu-zise. În presa românească transilvăneană, englezul se fixează treptat într-un portret recognoscibil: bogat, practic, curajos, flegmatic, atașat de propriile obiceiuri, dar și excentric sau greu de înțeles. Flegmatismul nu desemna doar răceală, ci mai ales capacitatea de a-și păstra calmul, de a reacționa reținut și de a rămâne stăpân pe sine chiar în situații neobișnuite. Spiritul practic îl apropia de muncă, economie, câștig și eficiență, în timp ce bogăția și libertatea individuală explicau, în imaginarul epocii, gesturile bizare sau comportamentele greu de descifrat. Ultima parte a capitolului este consacrată englezoaicei, a cărei imagine se construiește mai nuanțat. La început, presa reținea mai ales educația femeilor engleze, inteligența, prezența lor în viața familială și comparația favorabilă cu femeile din alte spații europene. Treptat, interesul se deplasa spre formele de implicare socială, spre cluburi, profesii, activități filantropice și accesul femeilor la domenii considerate până atunci specifice bărbaților. În această privință, Anglia oferea un exemplu vizibil al schimbării statutului femeii, însă receptarea emancipării rămânea prudentă.

Românii puteau observa cu interes educația, munca și participarea socială a femeilor engleze, dar reacționau cu ironie și rezervă atunci când emanciparea trecea în zona revendicării politice radicale. În preajma Primului Război Mondial, sufrageta devenea punctul cel mai tensionat al acestei imagini, transformând admirația pentru femeia educată într-o discuție despre limitele acceptabile ale modernității feminine.

Ultimul capitol urmărește imaginea Angliei politice, acolo unde presa românească transilvăneană a construit unele dintre cele mai favorabile reprezentări ale spațiului britanic. Monarhia constituțională, Parlamentul, partidele politice, libertatea presei și respectul față de lege conturează imaginea unui stat modern, ale cărui instituții sunt prezentate frecvent în opoziție cu realitățile politice de acasă. Regina Victoria este receptată mai ales ca model de monarh constituțional, apreciată pentru respectarea limitelor impuse de constituție, pentru exemplul moral oferit și pentru identificarea cu prosperitatea și prestigiul Imperiului Britanic. În aceeași direcție, articolele consacrate sistemului politic englez insistă asupra tradiției constituționale, a responsabilității ministeriale, a vieții parlamentare și a libertății cuvântului, transformând Anglia într-un reper al culturii politice moderne. Prestigiul politic al Angliei este consolidat și prin imaginea liderilor liberali, dintre care William Gladstone ocupă locul central. Presa îl prezintă drept unul dintre cei mai importanți oameni de stat ai epocii, admirat pentru reformele promovate, pentru apărarea libertăților și pentru preocuparea față de drepturile naționale. Simpatia românilor transilvăneni era alimentată și de convingerea că Gladstone privea favorabil cauza lor, acesta fiind prezentat drept un politician prestigios care înțelegea criticile formulate la adresa politicii maghiare și valida nemulțumirile românilor din Transilvania. Cu toate acestea, chestiunea irlandeză a introdus prima tensiune majoră în această imagine favorabilă. Presa a urmărit Irlanda atât ca exemplu de popor aflat în luptă pentru drepturile sale naționale, cât și ca model de organizare politică, ilustrat prin Daniel O'Connell și Charles Parnell. Totodată, dominația britanică asupra Irlandei punea sub semnul întrebării imaginea Angliei ca stat al libertății și al dreptății. Pentru românii transilvăneni, această problemă avea o semnificație aparte, deoarece numeroase articole stabileau analogii între situația irlandezilor și cea a românilor din Ungaria, transformând experiența irlandeză într-un argument cu valoare politică și națională. Punctul culminant al capitolului este reprezentat de cel de-al doilea război anglo-bur, moment în care imaginea Angliei cunoaște cea mai puternică deteriorare din întreaga perioadă analizată. Presa românească transilvăneană se integra într-un curent european de critică a politicii britanice, preluând din presa occidentală știri, comentarii și caricaturi, dar asumând totodată perspectiva pe

care acestea o promovau. Anglia era astfel prezentată și percepută ca o putere imperială dominată de interese materiale și dispusă să recurgă la violență împotriva unui popor mai slab. Dacă problema irlandeză complicase treptat imaginea liberală a Angliei, războiul cu burii îi accentuează puternic dimensiunea critică. Cercetarea arată însă că această evoluție nu conduce la abandonarea modelului britanic, ci la nuanțarea lui, deoarece prestigiul politic și instituțional al Angliei continuă să fie recunoscut, dar este însoțit, de acum înainte, de o rezervă morală mult mai pronunțată.

BIBLIOGRAFIE

I. SURSE EDITE

BERÉNYI, Maria, *Românii din Ungaria de azi în presa română din Transilvania și Ungaria secolului al XIX-lea (1821–1918). Documente*, Giula, Editura „Noi", 1991;

EMINESCU, Mihai, *Opere*, vol. IX, Publicistică 1870–1877, București, Editura Academiei R.S.R., 1980;

ENEA, Constantin, IMREH, Ștefan, KOVÁCS, Iosif, MUREȘAN, Camil, *Culegere de texte pentru istoria universală*, vol. II, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1974;

ROTARIU, Traian-Ioan, SEMENIUC, Maria, MEZEI, Elemér, *Recensământul din 1850. Transilvania*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2004.

II. INSTRUMENTE DE LUCRU

BEIU-PALADI, Luminița, BREZULEANU, Ana-Maria, PLEȘU, Catrinel, LUPU, Ioan, *Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice. 1859-1918*, vol. I, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980;

BURLACU, Doru *et al.*, *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989*, București, Editura Academiei Române, 2005;

CHARLE, Christophe, *Les professeurs de la faculté des lettres de Paris. Dictionnaire biographique 1809–1908*, Paris, Institut national de recherche pédagogique, 1985;

CHARLE, Christophe, *Les professeurs de la faculté des lettres de Paris. Dictionnaire biographique 1909–1939*, Paris, Institut national de recherche pédagogique, 1986;

CHARLE, Christophe, TELKÈS, Eva, *Les professeurs du Collège de France. Dictionnaire biographique 1901–1939*, Paris, Institut national de recherche pédagogique, 1988;

EVANS, Martin Marix, *Encyclopedia of the Boer War, 1899–1902*, Santa Barbara, ABC-CLIO, 2000;

HANGIU, Ion, *Dicționarul presei literare românești (1790–2000)*, București, Editura Institutului Cultural Român, 2004;

HODOȘ, Nerva, IONESCU, Al. Sadi, *Publicațiunile periodice românești. Ziare, gazete, reviste. Descriere bibliografică*, tom I, *Catalog alfabetic 1820–1906*, București, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, 1913;

KERNBACH, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989;

LUPU, Ioan, CAMARIANO, Nestor, PAPADIMA, Ovidiu, BERINDEI, Dam, *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, vol. I-III, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966–1972;
MARICA, George Em., *Foaie pentru minte, inimă și literatură. Bibliografie analitică, cu un studiu monografic*, București, Editura pentru Literatură, 1969;
STRAJE, Mihail, *Dicționar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scriitorilor și publiciștilor români*, București, Editura Minerva, 1973;
ȘTREMPEL, Gabriel (coord.), *Bibliografia românească modernă (1831–1918),* vol. I, III, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, 1989;
ZACIU, Mircea, PAPAHAGI, Marian, SASU, Aurel (coord.), *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I, București, Editura Fundației Culturale Române, 1995.

III. PRESĂ

- „Amicul Familiei" – 1881, 1883, 1885, 1886.

Între Anglia și Irlandia, în „Amicul Familiei", nr. 5, 1881;
Escentritate englesă, în „Amicul Familiei", nr. 6, 1883;
Șioricele întrebuințiatu ca agentu motoru, în „Amicul Familiei", nr. 4, 1885;
Othello. Dramă în cinci acte de W. Shakespeare, în „Amicul Familiei", nr. 13, 1885;
Costumulu femeiloru, în „Amicul Familiei", nr. 8, 1886.

- „Biserica și Școala" – 1881.

ARDELANU, Iosifu I., *Despre dumineca*, în „Biserica și Școala", nr. 22, 1881.

- „Bunul Econom" – 1901.

Englezul și cocoșii de cucuruz, în „Bunul Econom", nr. 35, 1901.

- „Concordia" – 1863.

[DRĂGUȘANU, Ion Codru], *Câte-va epistole ale unui peregrinu Transilvanu revediute și ajustate după mai mulți ani. XVI. Londînu Septembre 1840*, în „Concordia", nr. 98-99, 1863;
[DRĂGUȘANU, Ion Codru], *Câte-va epistole ale unui peregrinu Transilvanu revediute și ajustate după mai mulți ani. XVII. D'in Parisi Fauru 1841*, în „Concordia", nr. 100, 1863.

- „Cosînzeana” – 1913.

R. M., *Sufragetele*, în „Cosînzeana”, nr. 6, 1913;

CORBUL, Adrian (= Rudolf Bernhardt), *Sufragetele*, în „Cosînzeana”, nr. 11, 1913.

- „Curierul de Iași” – 1876.

X. (= EMINESCU, Mihai), *Robie modernă*, în „Curierul de Iași”, nr. 135, 1876.

- „Der Bote vom Remsthal” – 1850

Das Proletariat und der Sonntag, în „Der Bote vom Remsthal”, nr. 121, 1850.

- „Familia” – 1865, 1866, 1868, 1869, 1870, 1871, 1873, 1875, 1879, 1880, 1881, 1889, 1891, 1893, 1894, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905.

Lord Palmerston, în „Familia”, nr. 15, 1865;

Cu întristrare vedemu, în „Familia”, nr. 15, 1866;

POPU, Vasiliu, *Cluburile femeilor în Londr'a*, în „Familia”, nr. 24, 1866;

Cum fructifică literatura engleză?, în „Familia”, nr. 1, 1868;

Doue femei curagiose, în „Familia”, nr. 1, 1868;

Lord Bund Francisca, în „Familia”, nr. 1, 1868;

Numerulu teatreloru, în „Familia”, nr. 1, 1868;

Literatura Shakespeare-ană, în „Familia”, nr. 3, 1868;

Negoțiu de femei în Anglia, în „Familia”, nr. 3, 1868;

Renumitulu teatralistu, în „Familia”, nr. 3, 1868;

Mrs Cabbel, în „Familia”, nr. 8, 1868;

LAPEDATU, Ion Al., *Cestiunea femeiloru în Angli'a – Societatea de emancipațiune – Discursulu d-siorei Lydda Becker*, în „Familia”, nr. 15, 1869;

Conferințe literarie, în „Familia”, nr. 45, 1869;

DRĂGUȘANU, Ion Codru, *Din «Peregrinulu transilvanu» (epistole inedite, cetite în casin'a română din Făgărașiu). Londonu, nov. 1843*, în „Familia”, nr. 51, 1869/1870;

Dickens a moritu, în „Familia”, nr. 24, 1870;

Lord Byron și Nibelungile, în „Familia”, nr. 11, 1871;

Suvenirea morților, în „Familia”, nr. 3, 1873;

Omnibusuri cu aburi pentru Tramways, în „Familia”, nr. 32, 1873;

O nouă lumină electrică, în „Familia”, nr. 32, 1873;

FIGARO, *Cum se însoară englezulu*, în „Familia”, nr. 21, 1875;

Lumina electrică, în „Familia”, nr. 7, 1879;

Tineri cari vreți se ve însurați, în „Familia”, nr. 18, 1879;

Testamentul unui flăcău bătrânu, în „Familia”, nr. 18, 1879;

Sciri străine, în „Familia”, nr. 44, 1880;

Cronica lumei, în „Familia”, nr. 97, 1880;

I. H. (= Iosif Vulcan), *Carol Parnell*, în „Familia”, nr. 10, 1881;

Femeile doctori în Englitera, în „Familia”, nr. 32, 1889;

Proverbe, în „Familia”, nr. 48, 1891;

Darwin, în „Familia”, nr. 35, 1893;

Proverbe, în „Familia”, nr. 17, 1893;

Proverbe, în „Familia”, nr. 38, 1893;

Shakespeare seu Bacon?, în „Familia”, nr. 43, 1893;

Caracterele diferitelor națiuni, în „Familia”, nr. 45, 1893;

Proverbe, în „Familia”, nr. 15, 1894;

Gluma unui englez, în „Familia”, nr. 25, 1894;

Proverbe, în „Familia”, nr. 47, 1894;

Englezoica, în „Familia”, nr. 7, 1896;

Tennyson românesc, în „Familia”, nr. 21, 1896;

Moartă din causa corsetului, în „Familia”, nr. 12, 1897;

Proverbe, în „Familia”, nr. 21, 1897;

Au murit, în „Familia”, nr. 20, 1898;

Englezul și Elvețianul, în „Familia”, nr. 39, 1898;

Cronică literară. Traducerile dlui T. V. Păcăţianu. Stuart Mill: «On Liberty». Libertatea opiniei. Intoleranţa socială. Despotismul usului. Caracter, în „Familia”, nr. 7, 1899;

BULC, Teodor, *Scrisoare din Londra*, în „Familia”, nr. 31, 1900;

Femeile bure, în „Familia”, nr. 34, 1901;

FLOREA, Ana, *Femela ca medic*, în „Familia”, nr. 4, 1902;

DEGAN, Emil, *Emanciparea politică a femeii*, în „Familia”, nr. 11-12, 1902;

Salon. «Secession», în „Familia”, nr. 18, 1902;

CORNEA, Neli, *Artele în viața socială*, în „Familia”, nr. 21-23, 1902;

Proverbe, în „Familia”, nr. 14, 1903;

Femeile engleze la alegeri, în „Familia”, nr. 45, 1903;

Salutul Academiei Române, în „Familia”, nr. 21-22, 1904;
Cugetări, în „Familia”, nr. 31, 1905;
Un nou scandal literar. Chestiunea Shakespeare–Bacon, în „Familia”, nr. 48, 1905.

- „Foaia Poporului” – 1893, 1894, 1901, 1910, 1911.

Mântuirea noastră, în „Foaia Poporului”, nr. 1, 1893;
Corespondență. De lângă Cluj, în Decemvrie 1892, în „Foaia Poporului”, nr. 1, 1893;
Înștiințare, în „Foaia Poporului”, nr. 1, 1893;
operație nemaipomenită, în „Foaia Poporului”, nr. 2, 1893;
Femeile bețive, în „Foaia Poporului”, nr. 7, 1893;
Nu mai trebue mături, în „Foaia Poporului”, nr. 6, 1893;
BOGDAN, George, *Săditul pomilor*, în „Foaia Poporului”, nr. 10, 1893;
Chibsuiri economice, în „Foaia Poporului”, nr. 11, 1893;
Tricourile de lână, în „Foaia Poporului”, nr. 40, 1893;
Cele mai mari orașe din lume, în „Foaia Poporului”, nr. 43, 1893;
Câne scump, în „Foaia Poporului”, nr. 50, 1894;
Bogății englezești, în „Foaia Poporului”, nr. 2, 1894;
Căile ferate din lumea întreagă, în „Foaia Poporului”, nr. 5, 1894;
Pățaniile unui pachet scump, în „Foaia Poporului”, nr. 12, 1894;
Cele mai scumpe clădiri din Europa, în „Foaia Poporului”, nr. 47, 1894;
Englezii și femeile Burilor, în „Foaia Poporului”, nr. 2, 1901;
Regina Victoria, în „Foaia Poporului”, nr. 3, 1901;
Anglia, în „Foaia Poporului”, nr. 7, 1901;
Nepoata lui Kruger ucisă, în „Foaia Poporului”, nr. 7, 1901;
Răsboiul se continuă, în „Foaia Poporului”, nr. 27, 1901;
Alegeri în Anglia, în „Foaia Poporului”, nr. 2, 1910;
Oftica animalelor, în „Foaia Poporului”, nr. 29, 1911.

- „Foaie pentru minte, inimă și literatură” – 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1846, 1851, 1856.

Legi pentru literatură, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 5, 1839;
Onorariu pentru cărți scrise, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 5, 1839;

BARIȚ, George, *Anglia. (Englitera. Statistică)*, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 24-26, 1839;
Aur. (= MANY, Iosif), *Limba defăimătoare*, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 7, 1840;
Îndurarea (Mila), în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 15, 1840;
Singurul aristocrat în Anglia, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 20, 1840;
Din Iulius Cesar al lui Shakespeare, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 40, 1840;
London (Londre, Londinum), în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 31, 1841;
Literatorii în Anglia, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 40, 1841;
De statistica, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 1, 1842;
MUREȘANU, Andrei, *Femeile în Nordamerica, Italia și Englitera*, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 21, 1842;
Pom., *Sgârcitul*, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 34, 1843;
VASICI, Pavel, *Critică*, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 50, 1843;
Nutrețul omenesc, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 36, 1846;
Notă cu privire la biografia lui Milton, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 49, 1851;
Date statistice despre cele cinci poteri mari Europene, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 16, 1856.

- „Gazeta de Transilvania” – 1838, 1839, 1840, 1842, 1843, 1845, 1846, 1847, 1848, 1865, 1870, 1884, 1886, 1888, 1889, 1891, 1892, 1894, 1895, 1896, 1900, 1901, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1912, 1914.

Britannia-Mare. Cuvântarea lui Wellington asupra ballotagiului, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 2, 1838;
Britania Mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 5, 1838;
Britania-Mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 14, 1838;
Britannia Mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 15, 1838;
Britania Mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 40, 1839;
Britania Mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 26, 1840;
Britania Mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 24, 1842;
Britania Mare. Noul atentat asupra vieții reginei Victoria, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 29, 1842;

O naţie mare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 29-31, 1843;
Partidele în Englitera, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 78-80, 1843;
Câteva cuvinte scoase din dicţionariul politic a unui Tory adică conservativ din Anglia, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 66, 1845;
Prenumeraţie pe anul 1847, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 95, 1846;
Britania mare. Londra, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 95, 1847;
BARIŢ, George, *Cultura. Homo non nascitur, sed fit*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 1-4, 1848;
Puterea maritimă a pământului, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 24, 1865;
Cronica esternă, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 32, 1865;
Cronica esternă, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 53, 1865;
Britania mare ca modelu, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 58, 1865;
Marea Britania, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 82, 1865;
Cronica esternă, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 14, 1870;
Cronica esternă, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 17, 1870;
Darwin despre murire, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 166, 1884;
universitate pentru fete, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 147, 1886;
Rolul femeii în societatea contimporană, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 118, 1888;
Discursulu presidialu alu d-lui I. Vulcan. Ţinut la deschiderea adunării generale a societăţii pentru fondu de teatru românu, în Caransebeşu, la 17/29 Septemvre 1889, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 222, 1889;
Femeile în Anglia, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 167, 1891;
Ajută-ţi şi Dumnezeu îţi va ajuta, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 207, 1892;
PIPOŞU, Petru, *Istoria Pedagogiei. (O privire fugitivă)*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 200, 1892;
Streinătatea despre noi, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 29, 1894;
Educaţiunea la femeile englese, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 156, 1895;
Femei beţive în Anglia, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 210, 1895;
Beţia femeilor englese, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 277, 1895;
Din tinereţele reginei Angliei, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 17, 1896;
Literatura, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 131, 1896;
Animale beţive, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 4, 1900;
Evenimentele esterne în 1899, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 4, 1900;
Satirisarea Englesilor, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 256, 1899;

Cum fac Englesii resboiu (Din mărturisirile unui ofițer engles), în „Gazeta de Transilvania”, nr. 4, 1901;

Din viața Reginei Victoria, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 8, 1901;

Regina Victoria, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 8, 1901;

Noul Rege al Angliei, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 8, 1901;

Englesii și împeratul Wilhelm II, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 14, 1901;

Resboiul din Africa sudică, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 14, 1901;

Împerăția Regelui Eduard VII, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 16, 1901;

Căsetoria fetelor urîte, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 19, 1901;

Femei beţive în Anglia, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 19, 1901;

Revista politică, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 239, 1901;

Revista politică, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 272, 1901;

Anglia și Irlandesii, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 275, 1901;

Crăciunul Burilor, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 276, 1901;

Evoluțiune, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 113, 1903;

Superioritatea creațiunilor lui Shakespeare, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 96, 1904;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Mihail Faraday, un învățat din puterea proprie (1791–1867)*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 88, 90, 1905;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Sir Humphry Davy, naturalistul şi prietenul omenimei. 1778–1829*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 199, 205, 1906;

O operă românească, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 275, 1906;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Din putere proprie. Elias Howe, descoperitorul maşinei de cusut*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 94, 1907;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Din putere proprie. John Walter, un reprezentant al ziaristicei (1776–1845)*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 111, 116, 122, 1907;

BORGOVANU, V. Gr., *Anuarele şcoalelor române secundare*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 158, 1907;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Din putere proprie. Robert Fulton, descoperitoriul vaporului (1767–1815)*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 172, 176, 1907;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Din putere proprie. George Stephenson, marele inginer şi constructor al celei dintâi locomotive (1781–1848)*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 198, 203, 208, 1907;

Cu ce se ocupă femeile în Anglia, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 283, 1907;

PETRA-PETRESCU, Nicolae, *Din putere proprie. Heinrich Schliemann, marele archeolog (1822–1890)*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 8, 14, 20, 1908;
Bibliografie, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 57, 1908;
Oscar Wilde – câteva impresii, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 233, 1909;
Centenarul lui Gladstone, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 276, 1909;
Centenarul lui William Ewart Gladstone, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 279, 1909;
Dreptul de vot al femeilor, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 143, 1910;
CHELARIU, George, *Darwin și școala sa*, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 230-231, 1910;
Scandal provocat de sufragetele engleze, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 34, 1912;
O nouă manifestație a sufragetelor engleze, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 43, 1912;
Ştiri mărunte, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 46, 1912;
Concepția despre lume. Fragment din conferința ținută la Societatea academică românească din Berlin, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 221, 1912;
Ştiri mărunte, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 111, 1914;
Sufragetele engleze au provocat noui scandaluri, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 115, 1914.

- „Gazeta Poporului” – 1890, 1891

Repausul de Dumineca, în „Gazeta Poporului”, nr. 27, 1890;
ARDELEAN, George, *Escursiunea mea la Londra. O Dominecă în Londra*, în „Gazeta Poporului”, nr. 46, 1891;
ARDELEAN, George, *Escursiunea mea la Londra. Hyde-Park și Salvation army*, în „Gazeta Poporului”, nr. 47, 1891.

- „Luceafărul” – 1909

«Time is money», în „Luceafărul”, nr. 7, 1909.

- „Magyar Polgár” – 1874.

A «Magyar Polgár 1875-ki nagynaptára» megjelent, în „Magyar Polgár”, nr. 283, 1874.

- „Răvașul” – 1903, 1904, 1909.

TODUȚIU, Ioan, *Glasul unui învățător*, în „Răvașul”, nr. 26, 1903;
Se cetim!, în „Răvașul”, nr. 3, 1904;

Se învețăm, în „Răvașul”, nr. 17, 1904;
Programul «Răvaşului» pe 1909, în „Răvașul”, nr. 1, 1909;
FLORIAN, Iuliu, *Ştiinţele naturale şi credinţa*, în „Răvașul”, nr. 3-9, 1909.

- „Românul” – 1911, 1912, 1913, 1914.

Sufragetele împotriva recenzământului, în „Românul”, nr. 31, 1911;
Cronica femenină. Educația fetelor – Cugetări de Iohn Ruskin, în „Românul”, nr. 167, 1911;
Din înțelepciunea englezilor – Cugetări de Iohn Ruskin, în „Românul”, nr. 177, 1911;
Charles Dickens, în „Românul”, nr. 29, 1912;
Scrisoare din Londra – Centenarul lui Charles Dickens, în „Românul”, nr. 29, 1912;
Vandalismul sufragetelor engleze, în „Românul”, nr. 45, 1912;
Dreptul de vot al femeilor în camera comunelor, în „Românul”, nr. 67, 1912;
LARUNGU, D., *John Stuart Mill şi mişcarea feministă*, în „Românul”, nr. 107, 1912;
Dickens și Caragiale – Degenerare semită, în „Românul”, nr. 161, 1912;
SCOROBEȚ, Tr., *Motive biblice*, în „Românul”, nr. 204, 1912;
STERE, C., *Într'un ceas bun!*, în „Românul”, nr. 241, 1912;
CORNEA, Neli, *Femeile și drepturile politice*, în „Românul”, nr. 70, 1913;
Lupta pentru homerule, în „Românul”, nr. 117, 1913;
ROBESCU, P., *Tuberculoza. O statistică îngrijetoare. – Contagiunea şi ereditatea. – Cum se face contagiunea. – Tratamentul tuberculozei*, în „Românul”, nr. 81, 1914.

- „Szarvasi Újság” – 1880

KRECSMARIK, János, *Egy vasárnap Londonban*, în „Szarvasi Újság”, nr. 50, 1880.

- „Telegraful Român” – 1853, 1856, 1857, 1859, 1882, 1884, 1897, 1899, 1903, 1909, 1910.

Transilvania. Telegrafulu, în „Telegraful Român”, nr. 2, 1853;
Anglia, în „Telegraful Român”, nr. 2, 1853;
O scurtă privire asupra istoriei Comerciului (Negoțului), în „Telegraful Român”, nr. 42-44, 1856;
Despre destinația femeilor. Femeile pe câmpul politicei, în „Telegraful Român”, nr. 75, 1856;

Belgia. Întâmplările în Brisela, în „Telegraful Român”, nr. 43, 1857;
Anglia, în „Telegraful Român”, nr. 31, 1859;
Charles Darwin, în „Telegraful Român”, nr. 49, 1882;
Tunelul submarin dintre Anglia și Francia, în „Telegraful Român”, nr. 72, 1882;
Ceva despre Shakespeare și teatrele engleze în secolul XVI, în „Telegraful Român”, nr. 122-123, 1884;
Iuliu Cesar, tragedie în 5 acte, în „Telegraful Român”, nr. 118-129, 131, 134-135, 138-140, 142, 1897;
Transwaalul, în „Telegraful Român”, nr. 89, 1899;
Resboiul din Africa–Sudică, în „Telegraful Român”, nr. 119, 1899;
Vremea e bani, în „Telegraful Român”, nr. 130, 1899;
STANCIU, Ioan, *Facerea*, în „Telegraful Român”, nr. 39-41, 45-46, 1903;
Laudă pentru romance, în „Telegraful Român”, nr. 38, 1909;
Succesele unui medic român, în „Telegraful Român”, nr. 124, 1909;
UNGAR, Carol, *Combaterea socială a tuberculozei*, în „Telegraful Român”, nr. 14, 1910;
Numărul corăbiilor, în „Telegraful Român”, nr. 47, 1910.

- „Transilvania” – 1872, 1882, 1909.

BARIȚ, George, *Theoriile lui Darwin*, în „Transilvania”, nr. 19-21, 1872;
VASICI, Pavel, *Darvinismulu*, în „Transilvania”, nr. 11-18, 1882;
Raportul secțiunii economice a Asociațiunii asupra lucrărilor ei în cursul anului 1908/9, în „Transilvania”, nr. 4, 1909.

- „Tribuna” – 1888, 1889, 1890, 1891, 1893, 1896, 1898.

Mazepa, în „Tribuna”, nr. 128-135, 1888;
Shakespeare, în „Tribuna”, nr. 82-85, 1889;
Figurile femeiesci în opurile lui Shakespeare, în „Tribuna”, nr. 266, 1890;
Trei voci grele, în „Tribuna”, nr. 244, 1891;
Hamlet de Shakespeare, în „Tribuna”, nr. 96, 1893;
Gladstone pentru noi, în „Tribuna”, nr. 216, 1896;
Intervievul cu Gladstone, în „Tribuna”, nr. 217, 1896;
Irlanda Ungariei. – Jules Brun și Românii –, în „Tribuna”, nr. 5, 1898.

- „Tribuna Poporului” – 1897, 1898, 1900, 1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1912

Hamlet – Prima reprezentație, în „Tribuna Poporului”, nr. 199, 1897;
Testamentul lui Gladstone, în „Tribuna Poporului”, nr. 185, 1898;
Secolul trecut, în „Tribuna Poporului”, nr. 1, 1900;
Despre dreptul de-a alege al femeii, în „Tribuna Poporului”, nr. 8, 1906;
Dreptul de alegere al femeilor engleze, în „Tribuna Poporului”, nr. 27, 1907;
Este Shakespeare moral?, în „Tribuna Poporului”, nr. 103, 1908;
300 de ani de la nașterea lui Milton, în „Tribuna Poporului”, nr. 268, 1908;
Oscar Wilde, în „Tribuna Poporului”, nr. 208, 1909;
Dreptul electoral al femeilor, în „Tribuna Poporului”, nr. 90, 1911;
Centenarul lui Dickens. O sută de ani de la nașterea marelui scriitor, în „Tribuna Poporului”, nr. 23, 1912.

- „Unirea” – 1891, 1892, 1893, 1895, 1899, 1900, 1901, 1912.

Blasiu, în „Unirea”, nr. 1, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 1, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 3, 1891;
Repausulu de Domineca, în „Unirea”, nr. 3, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 7, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 42, 1891;
Parnell, în „Unirea”, nr. 42, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 44, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 45, 1891;
Anglia, în „Unirea”, nr. 27, 1892;
Alegerile din Anglia, în „Unirea”, nr. 29, 1892;
Anglia, în „Unirea”, nr. 42, 1892;
Anglia, în „Unirea”, nr. 53, 1892;
Anglia, în „Unirea”, nr. 7, 1893;
Anglia, în „Unirea”, nr. 14, 1893;
Anglia, în „Unirea”, nr. 18, 1893;
Anglia, în „Unirea”, nr. 19, 1893;
Anglia, în „Unirea”, nr. 36, 1895;
Anglia, în „Unirea”, nr. 6, 1895;

Bibliografie, în „Unirea”, nr. 8, 1899;
Un român la Buri, în „Unirea”, nr. 1, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 6, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 10, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 13, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 14, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 21, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 31, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 34, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 42, 1900;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 49, 1900;
Pentru Africa de sud, în „Unirea”, nr. 1, 1901;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 2, 1901;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 3, 1901;
Anglia, în „Unirea”, nr. 5, 1901;
Transvaal, în „Unirea”, nr. 6, 1901;
Anglia, în „Unirea”, nr. 20, 1901;
Lupta contra Homerule, în „Unirea”, nr. 9, 1912;
DELARUPE, P. (= POPESCU, IOAN), *Scrisoare din București*, în „Unirea”, nr. 113, 1912.

IV. MEMORIALISTICĂ ȘI RELATĂRI DE CĂLĂTORIE

CODRU-DRĂGUȘANU, Ion, *Peregrinul transilvan (1835–1848)*, București, Editura Sport-Turism, 1980;
OZANNE, J. W., *Trei ani în România*, București, Humanitas, 2015.

V. LITERATURĂ

VERNE, Jules, *Aventurile a trei ruși și trei englezi în Africa Australă*, București, ERC Press, 2010;
VERNE, Jules, *Copiii căpitanului Grant*, vol. I, București, Editura Ion Creangă, 1981;
VERNE, Jules, *Ocolul pământului în optzeci de zile*, București, Editura Ion Creangă, 1971.

VI. SCRIERI DE EPOCĂ

Bilder-Conversations-Lexikon für das deutsche Volk. Ein Handbuch zur Verbreitung gemeinnütziger Kenntnisse und zur Unterhaltung, vol. II, Leipzig, F. A. Brockhaus, 1838;

BASILESCU, Nicolae S., *Repausul de Dumineca. Expunere de motive și project de lege presentat Camerei de Comerciu și Industrie*, București, Tipografia „Modernă”, 1887;
MAIORESCU, Titu, *Despre scrierea limbei rumâne*, Iași, Ediținea și Imprimeria Societății Junimea, 1866;
MONLAU, Pedro Felipe, *Breves consideraciones acerca del idioma válaco ó romance oriental comparado con el castellano y demás romances occidentales. Informe leído en la Real Academia Española, en junta ordinaria del 5 de marzo de 1868, sobre el «Peregrinulu transelvanu»*, Madrid, Imprenta y Estereotipia de M. Rivadeneyra, 1868;
OTTO, Franz, *Männer eigner Kraft. Vorbilder von Hochsinn, Thatkraft und Selbthilfe für Jugend und Volk*, dritte vermehrte Auflage, vollständig neu bearbeitet von Richard Roth, Leipzig–Berlin, Verlag und Druck von Otto Spamer, 1892;
SCHOPENHAUER, Johanna, *Reise durch England und Schottland*, vol. 2, Leipzig, F. A. Brockhaus, 1818.

VII. VOLUME COLECTIVE ȘI STUDII ÎN VOLUME COLECTIVE

AHRWEILER, Hélène, STERN, Marie, FRANK, Marie-Thérèse, „N° 1 – AHRWEILER Hélène. Recteur de l’académie de Paris (1982–1989)”, în Marie-Thérèse Frank, Françoise Lepagnot-Leca, Pierre Mignaval (coord.), *Témoins et acteurs des politiques de l’éducation depuis la Libération. Tome 5. Inventaire de cinquante entretiens. La fonction rectorale*, Paris, Institut national de recherche pédagogique, 2008;
ASHWORTH, William J., „Industry and Transport”, în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
BAREL-MOISAN, Claire, „Du Magasin à La Science illustrée. Hybridation du roman vernien dans l’écosystème de la revue”, în Guillaume Pinson, Maxime Prévost (coord.), *Jules Verne et la culture médiatique. De la presse du XIXe siècle au steampunk*, Québec, Presses de l’Université Laval, 2019;
BEAUMONT, Jacqueline, „The Times at war, 1899–1902”, în Donal Lowry (coord.), *The South African War Reappraised*, Manchester, Manchester University Press, 2000;
BOCȘAN, Nicolae, LEU, Valeriu (coord.), *Identitate și alteritate. Studii de imagologie*, Reșița, Editura Banatica, 1996;
BOCȘAN, Nicolae, MITU, Sorin, NICOARĂ, Toader (coord.), *Identitate și alteritate. Studii de imagologie*, vol. II, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1998;

BOCȘAN, Nicolae, MITU, Sorin, NICOARĂ, Toader (coord.), *Identitate și alteritate 3. Studii de istorie politică și culturală. Omagiu profesorului Liviu Maior*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2002;

BOCȘAN, Nicolae, MITU, Sorin, NICOARĂ, Toader, „Cuvânt înainte", în Nicolae Bocșan, Sorin Mitu, Toader Nicoară (coord.), *Identitate și alteritate 3. Studii de istorie politică și culturală. Omagiu profesorului Liviu Maior*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2002;

BOIA, Lucian, OROVEANU, Anca, CORLAN-IOAN, Simona (coord.), *Insula. Despre izolare și limite în spațiul imaginar*, București, Colegiul Noua Europă, 1999;

BOURHIS, Richard Y., LEYENS, Jacques-Philippe, „Percepții și relații intergrupuri: două solitudini?", în Richard Y. Bourhis, Jacques-Philippe Leyens (coord.), *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Iași, Editura Polirom, 1997;

BOURHIS, Richard Y., GAGNON, André, MOÏSE, Lena Céline, „Discriminare și relații intergrupuri", în Richard Y. Bourhis, Jacques-Philippe Leyens (coord.), *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Iași, Editura Polirom, 1997;

BRAGA, Corin (coord. general), MITU, Sorin (coord.), *Enciclopedia imaginariilor din România*, vol. III, *Imaginar istoric*, Iași, Editura Polirom, 2020;

BUD, Alexandru-Bogdan, „Cartea în bibliotecile asociațiilor culturale din Transilvania între 1850–1918", în Doru Sinaci, Emil Arbonie (coord.), *Administrație românească arădeană. Studii și comunicări*, vol. 2, Arad, „Vasile Goldiș" University Press, 2011;

CAPOZZA, Dora, VOLPATO, Chiara, „Relații intergrupuri: perspective clasice și contemporane", în Richard Y. Bourhis, Jacques-Philippe Leyens (coord.), *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Iași, Editura Polirom, 1997;

CIEGER, András, „New Models and Old Traditions: Debates on Parliamentarism in Hungary After the Austro-Hungarian Settlement of 1867", în Remieg Aerts et al. (coord.), *The Ideal of Parliament in Europe since 1800*, Cham, Palgrave Macmillan, 2019;

CLAEYS, Gregory, „Political Thought", în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;

CORNEA, Paul, „Presa literară și istoria literaturii", în Paul Cornea (coord.), *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea. Contribuții monografice*, București, Editura Minerva, 1970;

COSMA, Ela, „Imagologie istorică și imagini etnice – teorie, metodă, practică. Studiu de caz: românii văzuți de germani (secolele XVIII–XIX)", în Sorin Șipoș, Gabriel Moisa, Dan Octavian Cepraga, Laura Ardelean (coord.), *Teme și metode de cercetare în istorie și*

filologie, Cluj-Napoca, Editura Academia Română. Centrul de Studii Transilvane; Milano, Criterion Editrice, 2022;
DINU, Rudolf, „Introducere", în Alin Ciupală, Rudolf Dinu, Antal Lukács (coord.), *Documente diplomatice române*, seria I, vol. 11: *1883*, București, Editura Academiei Române, 2006;
EDTSTADLER, Katharina, FOLIE, Sandra, ZOCCO, Gianna (coord.), *New Perspectives on Imagology*, Leiden–Boston, Brill, 2022;
FODOR, Georgeta, DAN, Maria, „Între privat și public: prilejurile de socializare ale femeilor române din fostul Imperiu austro-ungar", în Maria Berényi (coord.), *Simpozion. Comunicările celui de al XXIII-lea Simpozion al Cercetătorilor Români din Ungaria, Giula, 23–24 noiembrie 2013*, Giula, Publicaţie a Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, 2014;
GARDNER, Philip, „Literacy, Learning and Education", în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
GROZA, Mihai-Octavian, MORARIU, Iuliu-Marius, „Consideraţii istorice privind contribuţia Asociaţiunii ASTRA la realizarea Marii Uniri", în Aurel Ardelean (coord.), *ASTRA și arădenii – ctitori de modernitate românească*, Arad, „Vasile Goldiș" University Press, 2018;
GUNN, Simon, „Urbanization", în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
HANNAM, June, „Feminism: Women, Work, and Politics", în Gordon Martel (coord.), *A Companion to Europe 1900–1945*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2006;
HODGE, Jonathan, RADICK, Gregory, „Introduction", în Jonathan Hodge, Gregory Radick (coord.), *The Cambridge Companion to Darwin*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003;
IACOB, Luminița-Mihaela, „Imagologia și ipostazele alterității: străini, minoritari, excluși", în Adrian Neculau, Gilles Ferréol (coord.), *Minoritari, marginali, excluși*, Iași, Editura Polirom, 1996;
KEŠIĆ, Josip, „Transnationalizing National Characterization: Meta-Images and the Centre-Periphery Dynamics in Spain and the South Slavic Region", în Katharina Edtstadler, Sandra Folie, Gianna Zocco (coord.), *New Perspectives on Imagology*, Leiden–Boston, Brill, 2022;
LANGFORD, Paul, „The English as Reformers: Foreign Visitors' Impressions, 1750–1850", în T. C. W. Blanning, Peter Wende (coord.), *Reform in Great Britain and Germany,*

1750–1850, Proceedings of the British Academy, vol. 100, Oxford, Oxford University Press, 1999;

LE GOFF, Jacques, „Préface", în Myriam Cottias, Laura L. Downs, Christiane Klapisch-Zuber (coord.), *Le corps, la famille et l'État. Hommage à André Burguière*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2010;

LEERSSEN, Joep, „Image", în Manfred Beller, Joep Leerssen (coord.), *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters. A Critical Survey*, Amsterdam–New York, Rodopi, 2007;

LEYENS, Jacques-Philippe, BOURHIS, Richard Y., „Epilog: percepții și relații intergrupuri", în Richard Y. Bourhis, Jacques-Philippe Leyens (coord.), *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri*, Iași, Editura Polirom, 1997;

LOWRY, Donal, „«The Boers were the beginning of the end»?: the wider impact of the South African War", în Donal Lowry (coord.), *The South African War Reappraised*, Manchester, Manchester University Press, 2000;

LOWRY, Donal, „Introduction: not just a «teatime war»", în Donal Lowry (coord.), *The South African War Reappraised*, Manchester, Manchester University Press, 2000;

LUCHIANCIUC, Natalia, „Imagologia, direcție de cercetare prioritară pentru secolul XXI", în Ion Șișcanu et al. (coord.), *Provocări și oportunități în educație. Materialele Conferinței științifico-practice naționale, Cahul, 26–27 martie 2018*, Cahul, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu", 2019;

MITU, Sorin, „Argument", în Corin Braga (coord. general), Sorin Mitu (coord.), *Enciclopedia imaginariilor din România*, vol. III, *Imaginar istoric*, Iași, Editura Polirom, 2020;

MITU, Sorin, „Aspecte ale imaginii de sine la românii ardeleni. 1800–1850. Dimensiunea negativă", în Sorin Mitu, Florin Gogâltan (coord.), *Studii de istorie a Transilvaniei. Specific regional şi deschidere europeană*, Cluj, Asociaţia Istoricilor din Transilvania şi Banat, 1994;

MITU, Sorin, „De la «Imaginea Celuilalt» la geografiile simbolice: trasee metodologice", în Nicolae Bocșan, Sorin Mitu, Toader Nicoară (coord.), *Identitate și alteritate 3. Studii de istorie politică și culturală. Omagiu profesorului Liviu Maior*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2002;

MOMMSEN, Wolfgang J., „Introduction", în Keith Wilson (coord.), *The International Impact of the Boer War*, London–New York, Routledge, 2014;

MORUS, Iwan Rhys, „The Sciences”, în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
NICOARĂ, Toader, „Sub semnul interdisciplinarității. Istoria și științele sociale în secolul al XX-lea”, în Nicolae Bocșan, Sorin Mitu, Toader Nicoară (coord.), *Identitate și alteritate 3. Studii de istorie politică și culturală. Omagiu profesorului Liviu Maior*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2002;
PINSON, Guillaume, PRÉVOST, Maxime, „Jules Verne avant et après Jules Verne”, în Guillaume Pinson, Maxime Prévost (coord.), *Jules Verne et la culture médiatique. De la presse du XIXe siècle au steampunk*, Québec, Presses de l'Université Laval, 2019;
POPOVICI, Vlad, „Despre elite și partide politice românești în Transilvania epocii dualiste. Studiu introductiv”, în Vlad Popovici (coord.), *Acte și documente privind elita politică românească din Transilvania (1869–1896)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2010;
PULHAM, Patricia, „The Arts”, în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
RAPHAEL, Lutz, „The Idea and Practice of World Historiography in France: The Annales Legacy”, în Benedikt Stuchtey și Eckhardt Fuchs (coord.), *Writing World History: 1800–2000*, Oxford, Oxford University Press, 2003;
RETEGAN, Simion, „Structura socială a elitei românești din Transilvania între 1848–1867”, în Dumitru Suciu (coord.), *Realități sociale și implicare politică în Transilvania între 1849–1867. Studii*, București, Editura Academiei Române, 2011;
SMITH, Michael S., „Parliamentary Reform and the Electorate”, în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
SUCIU, Dumitru, „Evoluții programatice și alternative tactice ale mișcării naționale românești din Transilvania între 1849–1867”, în Dumitru Suciu (coord.), *Realități sociale și implicare politică în Transilvania între 1849–1867. Studii*, București, Editura Academiei Române, 2011;
TE VELDE, Henk, „Democracy and the Strange Death of Mixed Government in the Nineteenth Century: Great Britain, France and the Netherlands”, în Jussi Kurunmäki, Jeppe Nevers, Henk te Velde (coord.), *Democracy in Modern Europe: A Conceptual History*, New York–Oxford, Berghahn Books, 2018;
TILMANS, Karin, VAN VREE, Frank, WINTER, Jay M. (coord.), *Performing the Past: Memory, History, and Identity in Modern Europe*, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2010;

TURNER, Michael J., „Political Leadership and Political Parties, 1846–1900”, în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
VAN HOLTHOON, Frederik L., „Public Opinion in Europe During the Boer War, how to Study Public Opinion?”, în *Opinion publique et politique extérieure en Europe, I. 1870–1915. Actes du Colloque de Rome (13–16 février 1980)*, Rome, École française de Rome, 1981;
WADDINGTON, Keir, „Health and Medicine”, în Chris Williams (coord.), *A Companion to Nineteenth-Century Britain*, Malden–Oxford–Carlton, Blackwell Publishing, 2004;
ZUB, Alexandru (coord.), *Identitate/alteritate în spațiul cultural românesc*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996.

VIII. ARTICOLE ÎN REVISTE DE SPECIALITATE

ANDRAȘ, Carmen, „Cultural Borderlands: The City of Târgu-Mureș in British Travel Literature”, în *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «Gheorghe Șincai» al Academiei Române*, vol. 14, 2011;
ARDELEAN, Florin, „1870–2020. Un secol și jumătate de la nașterea Societății pentru Fond de Teatru Român”, în *Crisia*, vol. 50, 2020;
ARHIRE, Sorin, „Politica externă a Marii Britanii faţă de Europa 1919–1939 (I)”, în *Sebus. Acta Musei Sabesiensis*, nr. 5, 2013;
BĂLAN, Sergiu, „Charles Darwin și ideea «darwinismului social»”, în *Studii de istorie a filosofiei universale*, vol. 29, 2021;
BLAXILL, Luke, SALEH, Taym, „Lloyd George and the Electoral Decline of the British Liberal Party in the 1920s”, în *The Historical Journal*, vol. 64, nr. 3, 2021;
BORZA, Cosmin, „Peripheral Nationalism, Inter-imperial Comparatism: The Case of Grigore Silași”, în *Transilvania*, nr. 5, 2025;
BOTEZAT, Onorina, „Imagologia – de la sens la formă (II)”, în *Revista de istorie și teorie literară*, anul V, nr. 1–4, 2011;
BOWLER, Peter J., „Darwinism and Victorian Values: Threat or Opportunity?”, în *Proceedings of the British Academy*, vol. 78, 1992;
BROICH, John, „The Studious Resistance of Marc Bloch”, în *History Today*, vol. 69, nr. 12, 2019;
BRUNER, Jerome S., „Gordon Willard Allport: 1897–1967”, în *The American Journal of Psychology*, vol. 81, nr. 2, 1968;

CÂNTEC, Florin, „Memorie și uitare în istorie. Repere din istoriografia franceză”, în *Xenopoliana*, XI, nr. 3–4, 2003;
CARBONEL, Frédéric, „Origines et développement de l'Institut Havrais de Sociologie économique et de Psychologie des peuples”, în *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, nr. 1, 2008;
CERASI, Laura, „Anglophilia in crisis: Italian liberals, the «English model» and democracy in the Giolittian era”, în *Modern Italy*, vol. 7, nr. 1, 2002;
CERNĂUȚAN, Zamfira, „Jules Verne en roumain pour le jeune public”, în *Atelier de traduction*, nr. 38, 2022;
CERNOVODEANU, Paul, „Imaginea țărilor române la călătorii străini din secolele XV–XVIII”, în *Revista de istorie*, 32, nr. 12, 1979;
CERNOVODEANU, Paul, „«Image de l'Autre»: Réalités Balcaniques et Roumaines a travers les récits des voyageurs étrangers”, în *Revue des Études Sud-Est Européennes*, Tome XVIII, nr. 4, 1980;
CERNOVODEANU, Paul, „Imaginea Angliei la călătorii români până la 1860 (I)”, în *Revista de istorie*, vol. 38, nr. 5, 1985;
CERNOVODEANU, Paul, „Imaginea Angliei la călătorii români până la 1860 (II)”, în *Revista de istorie*, vol. 38, nr. 7, 1985;
CHISCOP, Liviu, „Hermeneutica în contextul cercetării epistemologice din sfera disciplinelor umanistice”, în *Studia Universitatis Moldaviae*, nr. 4, 2020;
CIEGER, András, „National Identity and Constitutional Patriotism in the Context of Modern Hungarian History. An Overview”, în *The Hungarian Historical Review*, vol. 5, nr. 1, 2016;
CIORTEA, Alina-Emilia, „Metoda comparativă – o ustensilă epistemologică necesară în studiile de drept comparat”, în *SUBB Iurisprudentia*, nr. 4, 2017;
CIURE, Florina, CORNEA, Lucia, „Relațiile culturale româno-italiene reflectate în paginile revistei «Familia» (1865–1906)”, în *Crisia*, nr. 42, 2012;
CORNEA, Lucia, „Contribuția revistei «Familia» (1865–1906) la cunoașterea activității unor personalități ale istoriografiei europene”, în *Crisia*, vol. 11, 1981;
CROS, Joëlle, „Sylvaine Marandon (1922–2016): Idéaliste impénitente”, în *Diplômées*, nr. 278–279, 2021;
CULEA, Mihaela, SUCIU, Andreia-Irina, „Romanian Travellers to England in the Nineteenth Century. National Specificity in Ion Codru-Drăgușanu's Travel Accounts”, în *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*, vol. 20, nr. 2, 2017;

DEDERING, Tilman, „Steffen Bender, Der Burenkrieg und die deutschsprachige Presse: Wahrnehmung und Deutung zwischen Bureneuphorie und Anglophobie 1899–1902”, în *Bulletin of the German Historical Institute London*, vol. 32, nr. 2, noiembrie 2010;
DIOGO, Maria Paula, „The Perfect Pair: Bloch, Febvre, and the History of Science and Technology”, în *HoST – Journal of History of Science and Technology*, vol. 14, nr. 2, 2020;
DUMITRESCU, Horia, „Nicolae Iorga și Congresul Ligii pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor de la Focșani (13–14 septembrie 1931)”, în *Cronica Vrancei*, vol. 13, 2012;
ERBENTRAUT, Philipp, „English and French Influences on German Party Theory Before 1848”, în *Redescriptions*, vol. 20, nr. 2, 2017;
FAUR, Andrei Sabin, „Presa, publicul și jurnaliștii în viziunea lui George Barițiu și a corespondenților săi”, în *Buletinul Cercurilor Științifice Studențești*, nr. 22, 2016;
FAUR, Andrei Sabin, „Idei și observații politice în scrierile lui Ion Codru Drăgușanu”, în *Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca*, vol. 56, 2017;
FAUR, Viorel, „Presa românească din Crișana (1848–1919). Contribuția acesteia la formarea conștiinței naționale și la consolidarea unității noastre culturale”, în *Satu Mare. Studii și comunicări*, vol. 5–6, 1981–1982;
FODOR, Georgeta, „Istoria femeilor – subiect al publicisticii românești din Transilvania (a doua jumătate a secolului al XIX-lea)”, în *Banatica*, nr. 27, 2017;
GEHRKE, Jules P., „A Radical Endeavor: Joseph Chamberlain and the Emergence of Municipal Socialism in Birmingham”, în *The American Journal of Economics and Sociology*, vol. 75, nr. 1, 2016;
GILL, Clare, „«I’m really going to kill him this time»: Olive Schreiner, W. T. Stead, and the Politics of Publicity in the «Review of Reviews»”, în *Victorian Periodicals Review*, vol. 46, nr. 2, 2013;
GIRONDE, Michel, „Plus Oultre II. Mélanges consacrés aux littératures ibériques et ibéro-américaines offerts à Daniel-Henri Pageaux. Étude coordonnée par Sobhi Habchi”, în *Bulletin hispanique*, vol. 115, nr. 2, 2013;
GLÜCK, Eugen, „Contribuţii cu privire la istoria presei române din Budapesta (1821–1945)”, în *Satu Mare. Studii şi Comunicări*, vol. 14, 1997;
GREENE, Thomas M., „Rene Wellek (22 August 1903–10 November 1995)”, în *Proceedings of the American Philosophical Society*, vol. 142, nr. 2, 1998;
HABERER, Adolphe, „A Defence of the Cliché”, în *Journal of English Studies*, vol. 5–6, 2005–2008;

HERNANDO GARCÍA-CERVIGÓN, Alberto, „La contribución de Pedro Felipe Monlau y Severo Catalina a la reforma de la gramática de la Real Academia Española en la segunda mitad del siglo XIX", în *Boletín de la Real Academia Española*, vol. 100, nr. 322, 2020;
HOLOM, Elena Crinela, HĂRĂGUȘ, Mihaela, „A Detailed Individual-Level Analysis of Tuberculosis-Related Deaths Among Adults From Transylvania, 1850–1914", în *Historical Life Course Studies*, vol. 15, 2025;
JENNINGS, J. R., „Conceptions of England and Its Constitution in Nineteenth-Century French Political Thought", în *The Historical Journal*, vol. 29, nr. 1, 1986;
JORA, Lucian, „Imagologie și memorie istorică colectivă în diplomația culturală", în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, XI, nr. 2, 2014;
KECK, Jana, OIVA, Mila, FYFE, Paul, „Lajos Kossuth and the Transnational News: A Computational and Multilingual Approach to Digitized Newspaper Collections", în *Media History*, vol. 29, nr. 3, 2023;
KENNY, Colum, „«A Man Who Has Both Arms»: Arthur Griffith, the Economy and the Anglo-Irish Treaty Agreement 1921", în *Irish Economic and Social History*, vol. 50, nr. 1, 2023;
KRAJNYÁK, Enikő, „Development of Hungarian Press Regulations in the XIXth and XXth Centuries", în *Revista Română de Istoria Dreptului*, nr. 1, 2022;
LASCU, Gheorghe, „Imagologia literară comparată. Cîteva repere teoretice și metodologice", în *Caietele Echinox*, vol. 2, 2002;
LAURENS, Stéphane, „In memoriam Serge Moscovici (1925–2014)", în *Revue européenne des sciences sociales*, vol. 53, nr. 1, 2015;
LE GOFF, Jacques, „Georges Duby (1919–1996)", în *Cahiers de civilisation médiévale*, vol. 40, nr. 158, 1997;
LE ROY LADURIE, Emmanuel, „Robert Mandrou (1921–1984)", în *Annales. Économies, sociétés, civilisations*, vol. 40, nr. 2, 1985;
LEERSSEN, Joep, „Imagology: On using ethnicity to make sense of the world", în *Iberic@l. Revue d'études ibériques et ibéro-américaines*, nr. 10, 2016;
LUNG, Ecaterina, „O nouă paradigmă istoriografică: istoria culturală", în *Studii și materiale de istorie modernă*, vol. XX, 2007;
MĂLINAȘ, Constantin, „Bihorul și colaboratorii bihoreni în prima enciclopedie română, tipărită de «Astra» (1895–1904)", în *Crisia*, nr. 9, 1979;
MARICA, George Em., „Prolegomene la o cercetare", în *Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca. Series Humanistica*, tom 2, 2004;

MAUREL, Chloé, „Otto Klineberg (1899–1992), la psychologie appliquée à l'antiracisme, à la paix et à la compréhension internationale", în *Cahiers d'histoire. Revue d'histoire critique*, nr. 127, 2015;
MITU, Sorin, „Modelul irlandez şi românii ardeleni (1838–1848)", în *Studia Universitatis „Babeş-Bolyai". Historia*, XXXVI, nr. 1–2, 1991;
MITU, Sorin, „Imaginea francezului în mentalitatea ţărănească tradiţională", în *Studia Universitatis „Babeş-Bolyai". Historia*, XXXVII, nr. 1–2, 1992;
MITU, Sorin, „Benjamin Franklin in the Romanian Culture of Transylvania at the Beginning of the Modern Age", în *Transylvanian Review*, II, nr. 1, 1993;
MITU, Sorin, „Aspecte metodologice ale cercetărilor de imagologie comparată", în *Studia Universitatis „Babeş-Bolyai". Historia*, XXXVIII, nr. 1–2, 1993;
MOISE, Ilie, „Ilie Dăianu şi spiritul Blajului", în *Transilvania*, nr. 5, 2010;
MONTANDON, Alain, „Les caractères nationaux dans la littérature française: problèmes de méthode", în *Cahiers de l'Association internationale des études françaises*, nr. 54, 2002;
MORAR, Marcel, „Disputa ideologică asupra statutului Transilvaniei 1860–1864 (I)", în *Acta Mvsei Porolissensis*, vol. 23/2, 2000;
MUNTEANU, Mihaela, „«Problema Dunării» (1883). Curente de opinie reflectate în presa românească referitoare la Conferința de la Londra", în *Studium*, vol. 9, 2016;
NICOLLET, Albert, „Un homme, une ville, une œuvre: Abel Miroglio (1895–1978)", în *Cahiers de sociologie économique et culturelle*, nr. 30, 1998;
NICOARĂ, Simona, „In Memoriam. Jean Delumeau (18 iunie 1923–13 ianuarie 2020)", în *Caiete de antropologie istorică*, anul XIX, nr. 1, 2020;
NICOARĂ, Toader, „Istoria și psihologia. Întâlniri și deschideri epistemologice", în *Caiete de antropologie istorică*, anul X, nr. 2, 2011;
NICOLAESCU, Alexandru, „Revista Transilvania: tiraj, cheltuieli, abonamente şi areal (1868–1895)", în *Transilvania*, nr. 5, 2013;
ORSZÁGH, László, „«Anglomania» in Hungary, 1780–1900", în *Angol Filológiai Tanulmányok / Hungarian Studies in English*, vol. 12, 1979;
PANTEA, Dana, „The Influence of the English Culture upon the Work Culture in the Three Romanian Provinces in the 19th Century", în *Analele Universității din Oradea. Seria Relații Internaționale și Studii Europene*, vol. 4, 2012;
PANTEA, Maria Alexandra, „Constantin Stere și intelectualitatea românească din Transilvania (1906–1914)", în *Studia Universitatis Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, nr. 4, 2024;

PELLETIER, Jean-Guy, „France and the Boer War. I: The Beginning of the War to the Death of Villebois-Mareuil”, în *Historia*, vol. 33, nr. 1, 1988;
PEŠKOVÁ, Michaela, MIŠTEROVÁ, Ivona, „Current Geopolitical Processes as a Methodological Opportunity for (Literary) Imagology”, în *Zagadnienia Rodzajów Literackich*, vol. 66, nr. 1, 2023;
POP, Dumitru, „Grigore Silași și literaturile limbilor neolatine”, în *Studii și cercetări etnoculturale*, vol. 3, 1997;
POPOVICI, Vlad, „Antecedentele modelului cultural tribunist: activitatea tinerilor de la «Telegraful Român»”, în *Țara Bârsei*, serie nouă, nr. 5, 2006;
POPOVICI, Vlad, IUDEAN, Ovidiu, „The Elective Representation of the Romanians in the Hungarian Parliament”, în *Studia Universitatis Petru Maior. Series Historia*, nr. 11, 2011;
RĂDULESCU, Mihai Sorin, „Gladstone și românii”, în *Studii și materiale de istorie modernă*, vol. 27, 2014;
RAKOVÁ, Zuzana, „Les premières traductions tchèques de Jules Verne (1870–1900): archéologie de la traduction”, în *Studia Romanistica*, vol. 19, nr. 2, 2019;
RICŒUR, Paul, în dialog cu Sorin Antohi, „Istorie, memorie, iertare”, în *Xenopoliana*, XI, nr. 3–4, 2003;
ROȘCOVAN, Nina, „Intertextualitate: geneza și evoluția conceptului. M. Bahtin, J. Kristeva, R. Barthes și G. Genette”, în *Studia Universitatis Moldaviae*, nr. 10, 2012;
ROVERE, Richard H., „Walter Lippmann”, în *The American Scholar*, vol. 44, nr. 4, 1975;
RUS, Traian, „Ioan Micu Moldovan. Pronunciamentul de la Blaj”, în *Acta Musei Napocensis*, vol. 45–46/2, 2008–2009;
RUSSU, Sorin Valer, „Implicarea ziarului Unirea de la Blaj în pregătirea actului Unirii de la 1918”, în *Apulum*, vol. 56, 2019;
RUSU, Dumitru D., „Principalele legi cu privire la munca din România până la 1918 și atitudinea mișcării muncitorești față de acestea”, în *Carpica*, vol. 4, 1971;
RUȘEȚ, Răducu, „Redactorii «Tribunei» din Sibiu. O perspectivă prosopografică”, în *Lecturn*, nr. 3, 2016;
SCHMITT, Jean-Claude, „Jacques Le Goff (1924–2014). Un vivant Moyen Âge”, în *Hermès, La Revue*, vol. 69, nr. 2, 2014;
SIMUȚ, Ion, „Panteonul lui Iosif Vulcan”, în *Cultura*, nr. 23, 18 iunie 2015;
SOLTE-GRESSER, Christiane, „La littérature comparée dans les pays germanophones: Histoire, état actuel et perspectives”, în *Revue de littérature comparée*, nr. 4, 2014;

STOICA, Monica, OSTROVSCHI, Felix, „Revista «Răvașul» – susținătoarea culturii românești din Transilvania”, în *Sargetia. Acta Musei Devensis*, nr. 2, 2011;
ȘELARU, Mihai-Cristian, „Gheorghe G. Mironescu și Actul Unirii de la 1918”, în *Acta Musei Tutovensis*, vol. 9–10, 2014;
ȘTEFĂNESCU, Ștefan I., „Congresul internațional de științe istorice de la Stuttgart”, în *Studii și Articole de Istorie*, LI–LII, 1985;
TAPPE, Eric D., „‘A Transylvanian Pilgrim’ in England”, în *The Slavonic and East European Review*, vol. 26, nr. 66, 1947;
TAPPE, Eric D., „The Transylvanian Pilgrim Again”, în *The Slavonic and East European Review*, vol. 52, nr. 129, 1974;
VAN HEYNINGEN, Elizabeth, „The South African War as humanitarian crisis”, în *International Review of the Red Cross*, vol. 97, nr. 900, 2015.

IX. DOCUMENTE ELECTRONICE

HAY, Marnie, „The rocky road to the amalgamation of the Sinn Féin movement, 1907”, în *Cut & Paste 2022: Remembering Arthur Griffith*, vol. 5, 2022, disponibil online: https://doras.dcu.ie/27398/1/Hay_Sinn%20Fein%20amalagamation%201907%20MS.pdf, accesat la 1 iunie 2026;
KEISINGER, Florian, „Press/Journalism”, în Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer D. Keene, Alan Kramer, Bill Nasson (coord.), *1914–1918-online. International Encyclopedia of the First World War*, Freie Universität Berlin, Berlin, 2014, disponibil online: https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/pressjournalism/, accesat la 28 mai 2026;
LERMA MAYER, Adán Israel, GUTIERREZ-VASQUES, Ximena, PRIANI SAISO, Ernesto, SALMI, Hannu, „Underlying Sentiments in 1867: A Study of News Flows on the Execution of Emperor Maximilian I of Mexico in Digitized Newspaper Corpora”, în *Digital Humanities Quarterly*, vol. 16, nr. 4, 2022, disponibil online: https://dhq.digitalhumanities.org/vol/16/4/000649/000649.html, accesat la 28 mai 2026.

X. TEZE DE DOCTORAT

ERDÉLYI, Mátyás, *Experts in the Bureau: Capitalism and Private Clerks in the Late Habsburg Monarchy*, teză de doctorat, Central European University, Budapesta, 2019;
IOVU, Elisaveta, *Imagologia literară: școli, direcții, metode*, teză de doctor în filologie, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2020;

KOSZOR-CODREA, Cosmin, *The Word of Science: Popularising Darwinism in Romania. 1859–1918*, teză de doctorat, Oxford Brookes University, 2021;
KUITENBROUWER, Vincent, *A War of Words: Dutch Pro-Boer Propaganda and the South African War (1899–1902)*, teză de doctorat, Universiteit van Amsterdam, 2010.

XI. LUCRĂRI GENERALE ȘI SPECIALE

ALLPORT, Gordon W., *The Nature of Prejudice*, Cambridge, Mass., Addison-Wesley Publishing Company, 1954;
ANDRAȘ, Carmen, *România și imaginile ei în literatura de călătorie britanică. Un spațiu de frontieră culturală*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003;
ANDREI, Jean Vasile *et al.*, *Practici și exigențe în scrierea lucrărilor științifice*, București, Editura Expert, 2020;
ÁBRAHÁM, Barna, *Az erdélyi románság polgárosodása a 19. század második felében*, Miercurea Ciuc, Editura Pro-Print, 2004;
BEREND, Nora, URBAŃCZYK, Przemysław, WISZEWSKI, Przemysław, *Central Europe in the High Middle Ages: Bohemia, Hungary and Poland, c. 900–c. 1300*, Cambridge, Cambridge University Press, 2013;
BERÉNYI, Maria, *Personalități marcante în istoria și cultura românilor din Ungaria. Secolul XIX*, Giula, Publicația Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, 2013;
BERINDEI, Dan, *Cultura națională română modernă*, București, Editura Eminescu, 1986;
BOCȘAN, Nicolae, *Ideea de națiune la românii din Transilvania și Banat (secolul al XIX-lea)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1997;
BOIA, Elena Andreea, *Imaginea Statelor Unite ale Americii în cultura românească din Transilvania până la Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, 2009;
BOIA, Lucian, *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, București, Humanitas, 1998;
BOIA, Lucian, *Jules Verne. Paradoxurile unui mit*, București, Humanitas, 2005;
BOIA, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*, București, Humanitas, 2000;
BUDEANCĂ, Cosmin, *Imaginea etnicilor germani la românii din Transilvania după 1918. Studiu de caz: județele Hunedoara, Alba, Sibiu. Cercetare de istorie orală*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016;
CERNOVODEANU, Paul, *Relațiile comerciale româno-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803–1878)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986;

CERNOVODEANU, Paul, *Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV–XVIII)*, București, Editura Academiei Române, 1973;
CHICIUDEAN, Ion, HALIC, Bogdan-Alexandru, *Imagologie. Imagologie istorică*, București, Comunicare.ro, 2003;
CHICIUDEAN, Ion, HALIC, Bogdan-Alexandru, *Noţiuni de imagologie istorică şi comunicare interetnică*, ediţia a 2-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura SNSPA – Facultatea de Comunicare şi Relaţii Publice, 2001;
CIORĂNESCU, Alexandru, *La Roumanie vue par les étrangers*, București, Editura Luceafărul, 1944;
CORLAN-IOAN, Simona, *Inventarea Africii Negre. Călătorii în imaginarul european al secolului al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001;
CRUBELLIER, Maurice, *L'enfance et la jeunesse dans la société française, 1800–1950*, Paris, Armand Colin, 1979;
DENNISON, Matthew, *Regina Victoria. Secretele unei epoci*, București, Corint, 2016;
DI SCALA, Spencer M., MASTELLONE, Salvo, *European Political Thought, 1815–1989*, London–New York, Routledge, 2018;
DJUVARA, Neagu, *Există istorie adevărată? Despre „relativitatea generală" a istoriei. Eseu de epistemologie*, București, Humanitas, 2011;
DRAGOȘ, Clara-Liliana, *Anglia – model în cultura română modernă (1800–1850)*, București, Editura Tehnică, 1996;
DUDUCIUC, Alina, IVAN, Loredana, CHELCEA, Septimiu, *Psihologie socială. Studiul interacţiunilor umane*, București, Comunicare.ro, 2013;
DUȚU, Alexandru, *Modele, imagini, priveliști: incursiuni în cultura europeană modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
DUȚU, Alexandru, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, București, Editura Univers, 1982;
DUȚU, Alexandru, *Călătorii, imagini, constante*, București, Editura Eminescu, 1985;
DUȚU, Alexandru, *Dimensiunea umană a istoriei. Direcții în istoria mentalităților*, București, Editura Meridiane, 1986;
Alexandru Duțu, *Lumea dinăuntru și lumea din afară (articole, interviuri, note de lectură)*, București, Editura Universității din București, 2009.
FEBVRE, Lucien, *Le problème de l'incroyance au XVIe siècle. La religion de Rabelais*, Paris, Albin Michel, 1947;

FELEZEU, Călin, CUPCEA, Adriana, *O perspectivă comparativă a imaginii otomanului în manualele de istorie din România şi Bosnia-Herţegovina în perioada post-comunistă*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2013;
GAVRELIUC, Alin, *Mentalitate și societate. Cartografii ale imaginarului identitar din Banatul contemporan*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2003;
GHEORGHE, Alexandra Marina, *Japonia și lumea occidentală. Imaginea „celuilalt" între 1853 și 1912*, Bacău, Editura Alma Mater, 2015;
HEGEDŰS, Nicoleta, *Imaginea maghiarilor în cultura românească din Transilvania (1867–1918)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut & Mega, 2012;
HEITMANN, Klaus, *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german: 1775–1918. Un studiu imagologic*, București, Editura Univers, 1995;
HEITMANN, Klaus, *Oglinzi paralele. Studii de imagologie româno-germană*, București, Fundația Culturală Română, 1996;
HÎNCU, Dumitru, *„Noi" și germanii „noștri": 1800–1914. Un studiu imagologic*, București, Editura Univers, 1998;
HITCHINS, Keith, *Românii. 1774–1866*, București, Humanitas, 2013;
HITCHINS, Keith, *România. 1866–1947*, București, Humanitas, 2013;
IORGA, Nicolae, *Istoria românilor prin călători*, vol. I, *Până la jumătatea veacului al XVII-lea*, ediția a II-a adăugită, București, Editura Casei Școalelor, 1928;
IORGA, Nicolae, *Istoria românilor prin călători*, vol. II, *De la jumătatea veacului al XVII-lea până la 1800*, ediția a II-a adăugită, București, Editura Casei Școalelor, 1928;
IORGA, Nicolae, *Istoria românilor prin călători*, vol. III, *De la 1800 până la epoca Războiului Crimeii*, ediția a II-a adăugită, București, Editura Casei Școalelor, 1929;
IORGA, Nicolae, *Istoria românilor prin călători*, vol. IV, *De la 1828–1877*, ediția a II-a adăugită, București, Editura Casei Școalelor, 1929;
IOVU-MACARI, Elisaveta, *Imagologia literară: şcoli, direcţii, metode*, Chişinău, Ştiinţa, 2021;
JUDD, Denis, SURRIDGE, Keith, *The Boer War: A History*, London–New York, I.B. Tauris, 2013;
KNIGHTLEY, Phillip, *The First Casualty. From the Crimea to Vietnam: The War Correspondent as Hero, Propagandist and Myth Maker*, New York, Harcourt Brace Jovanovich, 1975;
KREBS, Paula M., *Gender, Race, and the Writing of Empire: Public Discourse and the Boer War*, Cambridge, Cambridge University Press, 1999;

LASCU, Gheorghe, *Imaginea Franței la românii din Transilvania pînă în anul 1918*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2000;
LĂZĂRESCU, Dan A., *Imaginea României prin călători*, vol. I, București, Editura Sport-Turism, 1985;
LĂZĂRESCU, Dan A., *Imaginea României prin călători*, vol. II, București, Editura Sport-Turism, 1986;
LĂZĂRESCU, Dan A., *Imaginea României prin călători*, vol. III, *Imaginea poporului român în conștiința europeană: 1821*, Oradea, Editura Cogito, 1995;
LEE, Stephen J., *Gladstone and Disraeli*, London–New York, Routledge, 2005;
LIPPMANN, Walter, *Opinia publică*, București, Comunicare.ro, 2009;
LUNG, Ecaterina, *Istoria culturală: origini, evoluții, tendințe*, București, Editura Universității din București, 2009.
MANDACHE, Diana, „Prefață. Victoria: regina, familia și epoca", în Matthew Dennison, *Regina Victoria. Secretele unei epoci*, București, Corint, 2016;
MANOLESCU, Florin, *Literatura S.F.*, București, Editura Univers, 1980;
MARICA, George Em., *Studii de istoria și sociologia culturii române ardelene din secolul al XIX-lea*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1977;
MARINESCU, Beatrice, *Romanian-British Political Relations, 1848–1877*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1983;
MAUROIS, André, *Istoria Angliei*, vol. II, București, Editura Politică, 1970;
MAZILU, Dan Horia, *Noi despre ceilalți. Fals tratat de imagologie*, Iași, Editura Polirom, 1999;
MCDONOUGH, Frank, *Imperiul Britanic (1815–1914)*, București, All Educational, 1998;
MIEDER, Wolfgang, *«Proverbs Speak Louder Than Words». Folk Wisdom in Art, Culture, Folklore, History, Literature, and Mass Media*, New York, Peter Lang, 2008;
MITU, Melinda, *Problema românească reflectată în cultura maghiară din prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000;
MITU, Melinda, MITU, Sorin, *Românii văzuți de maghiari. Imagini și clișee culturale din secolul al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 1998;
MITU, Melinda, MITU, Sorin, *Ungurii despre români. Nașterea unei imagini etnice*, Iași, Editura Polirom, 2014;
MITU, Sorin, *Europa Centrală, Răsăritul, Balcanii. Geografii simbolice comparate*, Cluj-Napoca, International Book Access, 2007;

MITU, Sorin, *Geneza identității naționale la românii ardeleni*, București, Humanitas, 1997;
MITU, Sorin, *Imagini europene și mentalități românești din Transilvania la începutul epocii moderne*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000;
MITU, Sorin, *Introducere în istoria Europei moderne (secolele XVII, XVIII, XIX)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000;
MITU, Sorin, *Românii și ungurii. Un război imagologic de o mie de ani*, Iași, Editura Polirom, 2024;
MITU, Sorin, *Transilvania mea. Istorii, mentalități, identități*, Iași, Editura Polirom, 2013;
MOSCOVICI, Serge, *Psihologia socială*, București, Editura Ideea Europeană, 2010;
MUREȘAN, Camil, *Imperiul Britanic. Scurtă istorie*, București, Editura Științifică, 1967;
MUREȘAN, Camil, VIANU, Alexandru, PĂIUȘAN, Robert, *Downing Street 10*, Cluj-Napoca, Dacia, 1984;
NETEA, Vasile, *Mureșul superior – vatră de cultură românească*, București, Editura Cuvântul, 2006;
NICOLAESCU, Alexandru, *Revista Transilvania. Program editorial și conținut istoriografic (1868–1919)*, București, Editura Academiei Române, 2018;
OIȘTEANU, Andrei, *Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central-european*, Iași, Editura Polirom, 2012;
PAGEAUX, Daniel-Henri, *Literatura generală și comparată*, București, Editura Polirom, 2000;
PANAITESCU, P. P., *Călători poloni în țările române*, București, Editura Cultura Națională, 1930;
PANTEA, Dana, *Imaginea Angliei și a englezului în cultura românească din secolul al XIX-lea*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011;
PARRY, Jonathan, *The Politics of Patriotism. English Liberalism, National Identity and Europe, 1830–1886*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006;
PERCEC, Dana, ȘERBAN, Andreea, VERTEȘ-OLTEANU, Andreea, *Anglia victoriană. Ghid de istorie culturală*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2012;
POP, Ioan-Aurel, BOLOVAN, Ioan, *Istoria Transilvaniei*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2016;
POPA, Mircea, *Eminescu, Iosif Vulcan și «Familia»*, Oradea, Editura Aureo, 2024;
PUGH, Martin, *The Making of Modern British Politics, 1867–1945*, Malden–Oxford, Blackwell Publishing, 2002.

RAHE, Paul A., *Montesquieu and the Logic of Liberty: War, Religion, Commerce, Climate, Terrain, Technology, Uneasiness of Mind, the Spirit of Political Vigilance, and the Foundations of the Modern Republic*, New Haven–London, Yale University Press, 2009;
RETEGAN, Simion, *Dieta românească a Transilvaniei (1863–1864)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979;
ROMANI, Roberto, *National Character and Public Spirit in Britain and France, 1750–1914*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001;
SCHMIDT, Horst, *Das „Aachener Programm" der Komparatistik. Hugo Dyserincks imagologische Version der Vergleichenden Literaturwissenschaft*, Berlin, Frank & Timme, 2018;
SIGMIREAN, Cornel, PAVEL, Aurel, *Elită și națiune. Fundația „Gojdu" (1871–2008)*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2020;
SÎRBU, Otilia, *Imagologia regăsită. Tipuri imagologice în context istoric*, București, Editura Universitară, 2016;
TAJFEL, Henri, *The Social Psychology of Minorities*, London, Minority Rights Group, 1978;
TRAISTA, Mihai, *Ucrainenii și rușii – reprezentări imagologice*, București, Editura RCR Editorial, 2021;
TREVELYAN, George-Macaulay, *Istoria ilustrată a Angliei*, București, Editura Științifică, 1975;
TRIF-BOIA, Elena-Andreea, *Imaginea Celuilalt în cultura românească din Transilvania. Secolul al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2012;
TRUFAȘ, Dan-Victor, *Profilul și imaginea rromilor în mentalul colectiv hunedorean. 1918–1989*, Cluj-Napoca, Argonaut, 2022;
VASILE, Adriana, *Puterea Statelor Unite ale Americii în plan global*, Iași, Editura Lumen, 2007;
VIGHI, Daniel, *Tentația Orientului. Studii de imagologie*, Pitești, Editura Paralela 45, 1998;
VLAD, Laurențiu, *Ecouri românești în presa franceză: L'Illustration, 1843–1944*, București, Editura Universității din București, 2016;
VLAD, Laurențiu, *Imagini ale identității naționale. România și expozițiile universale de la Paris, 1867–1937*, București, Editura Meridiane, 2007;
WOLFF, Larry, *Inventarea Europei de Est. Harta civilizației în Epoca Luminilor*, București, Humanitas, 2000;

YIN, Robert K., *Case Study Research. Design and Methods*, Thousand Oaks, London–New Delhi, Sage Publications, 2003.